

en ligne en ligne

BIFAO 46 (1947), p. 29-71

Jacques Schwartz

Papyrus homériques [avec 1 planche] [I].

Conditions d'utilisation

L'utilisation du contenu de ce site est limitée à un usage personnel et non commercial. Toute autre utilisation du site et de son contenu est soumise à une autorisation préalable de l'éditeur (contact AT ifao.egnet.net). Le copyright est conservé par l'éditeur (Ifao).

Conditions of Use

9782724710885

You may use content in this website only for your personal, noncommercial use. Any further use of this website and its content is forbidden, unless you have obtained prior permission from the publisher (contact AT ifao.egnet.net). The copyright is retained by the publisher (Ifao).

Dernières publications

9782724710922 Athribis X Sandra Lippert 9782724710939 Bagawat Gérard Roquet, Victor Ghica 9782724710960 Le décret de Saïs Anne-Sophie von Bomhard 9782724710915 Tebtynis VII Nikos Litinas 9782724711257 Médecine et environnement dans l'Alexandrie Jean-Charles Ducène médiévale 9782724711295 Guide de l'Égypte prédynastique Béatrix Midant-Reynes, Yann Tristant 9782724711363 Bulletin archéologique des Écoles françaises à l'étranger (BAEFE)

Musiciens, fêtes et piété populaire

© Institut français d'archéologie orientale - Le Caire

Christophe Vendries

PAPYRUS HOMÉRIQUES

(avec i planche)

PAR

M. JACQUES SCHWARTZ.

Les papyrus que nous publions appartiennent tous, sauf un, à la Société royale égyptienne de Papyrologie ou à l'Institut français d'Archéologie orientale. Ils ont été trouvés en Égypte, mais l'endroit précis de la trouvaille est inconnu, sauf indications contraires.

Ils datent tous de l'époque romaine. Environ 500 vers sur 600 sont des vers de l'Iliade, des huit premiers chants, dans leur immense majorité.

Nous les publions dans l'ordre, avec une numérotation générale pour les deux poèmes. Les lacunes sont complétées d'après l'édition Budé. Chaque fragment est suivi d'un apparat critique et éventuellement d'un commentaire.

Etant donné la présence de divers signes critiques dans ces papyrus, nous avons supprimé tout accent (ou signe de ponctuation) qui ne serait pas dans le fragment édité, à l'exception des iotas souscrits et des apostrophes que nous avons maintenus dans les parties entre crochets. Nous avons renoncé à noter les lettres simplement mutilées; les lettres pointées sont des lettres mutilées et douteuses sans le contexte; en cas de lettres non mutilées et pourtant douteuses, il y a une note dans l'apparat. Les iotas sont assez souvent adscrits en fin de mot et très rarement à l'intérieur des mots; nous ne les signalerons pas autrement, non plus que les apostrophes ni les v éphelcystiques. Enfin, ou trouvera des accents entre crochets, parce qu'ils sont visibles alors que la voyelle qu'ils accompagnaient a entièrement disparu.

I

ILIADE.

Nº 1.

Soc. Pap. 230 (R).

A 342-390.

Le volumen avait environ 35 cm. de hauteur, avec de grandes marges. Écriture haute et fine du début du me siècle, plus souple que celles des fac-similés 83 et 85 de W. Schubart (*Griechische Paleographie* dans I. v. Müller, I, IV, I). La largeur moyenne de la ligne devait dépasser les 15 cm. Il n'y a rien au dos.

Τοις αλ[λοις η γαρ ο γ' ολοιησι Φρεσι θυει ουδε τι ο ίδε νοησαι αμα προσσω και οπισσω οππως οι [σαρα νηυσι σοοι μαχεοιντο Αχαιοι 🔥 Ως Φατο: [Πατροκλος δε Φιλώ επεπειθεθ' εταιρώ ε κ δ αγαγ[ε κλισιης Βρισηιδα καλλιπαρηον δ] ώχε δ α[γειν τω δ' αύτις ιτην σαρα νηας Αχαιων η δ αεκο υσ' αμα τοισι γυνη κιεν αυταρ Αχιλλευς δ[α]κρυσα[ε εταρων αφαρ εζετο νοσφι λιασθειε θ[ι]νι εφ[αλος σολιης οροων επι οινοπα σοντον 35o σολλα δε μητρ[ι Φιλη ηρησατο χειρας ορεγνυς μητερ επει μ' [ετεκες γε μινυν θαδιον σερ εοντα τιμην σερ μοι [οφελλεν Ολυμπιος εγγυαλιξαι Ζευς υψιδρεμε της νυν δ' ουδε με τυτθον ετισεν η γαρ μ' Ατρε[ι]δη[ς ευρυ κρειών Αγαμεμνών 355 ητιμησεν ελων [γαρ εχει γερας αυτος απουρας Ως φατο δακρυ χ[εων του δ' εκλυε σοτνια μητηρ ημεν[η] εν βενθ[εσσιν αλος παρα πατρι γεροντι κ[α]ρπαλιμως δ' α[νεδυ σολιης αλος ηυτ' ομιχλη κα[ι] ρα παροιθ' αυτ[οιο καθεζετο δακρυ χεοντος 36o χειρι τε μιν χ[α]τερ[εξεν επος τ' εφατ' εκ τ' ονομαζε

θετ τεκνον τι κλαιεί[s τι δε σε Φρενας ικετο σενθος εξαυδα μη κευθ[ε νοω ινα ειδομεν αμφω]λ Τηύ δε [β]αρυ σλευ[αχων προσεφη ποδας ωκυς Αχιλλευς] σισθα τ[ι η] τοι ταυτα [ιδυιη σαντ' αγορευω 365 ωιχομε[θ] ες Θηξ[ην ιερην σολιν Ηετιωνος την δε [δι]επρα[θομεν τε και ηγομεν ενθαδε σαντα και τα μ[εν] ευ δασ[σαντο μετα σφισιν υιες Αχαιων εκ δ ελο[ν] Ατρειδη [Χρυσηιδα καλλιπαρηον Χρυσης δ [αυθ' ιερευς εκατηδολου Απολλωνος 370 ηλθ ε θο ας επι νηας Αχαιων χαλκοχιτωνων λυσο μεν ος τε θυγατρα φερων τ' απερεισι' αποινα σ/ε μμα τ'] ε χων εν χερσιν εκηθολου Απολλωνος χρυσ]εωι [α]να [σκηπίρω και λισσετο σαντας Αχαιους Ατρείδα τε μ[αλισία δυω κοσμητορε λαων 375 ενθ' αλλο[ι] με[ν φαντες επευφημησαν Αχαιοι αιδει]σθα[ι] Β' ι[ερηα και αγλαα δεχθαι αποινα αλλ' ο]υκ [Α]τρειδ[η Αγαμεμνονι ηνδανε θυμώ αλλα κακ]ως άΦ[ιει κρατερού δ' επι μυθού ετελλε χωομενο]ς δ' ο χ[ερων παλιν ώχετο τοιο δ' Απολλων 380 ευξαμενο υ ηκ ουσεν επει μαλα οι φιλος ηεν ηκε δ' επ' Α ργειο ισι κακον βελος οι δε νυ λαοι θυησκου ε]πασσ[υτεροι τα δ' επωχετο κηλα θεοιο σαντη [αν α σιρ[ατον ευρυν Αχαιων αμμι δε μαντις ευ] ειδίως αγ Ιορείνε Θεοπροπιας Εκατοιο 385 αυ τικ ε [γω] πρωτ σε κελομην θεον ιλασκεσθαι Ατρ]ειων[α δ'] επει[τα χολος λαβεν αιψα δ' ανασίας ηπ ειλησ [ε]ν μυθο [ν] ο δη τετελεσμένος εσλί τη ν μεν γαρ συν ν[ηι θοη ελικωπες Αχαιοι ες] Χρυσην σεμπο[υσιν αγουσι δε δωρα ανακτι 390

Au vers 350, Sivi rappelle le mss. A (Venetus) qui ajoute au-dessus de la consonne précédente la voyelle élidée (cf. Allen, Prol., p. 169); le copiste du papyrus a pu insérer un i d'après un modèle semblable. Nous avons ici un bel exemplaire de bibliothèque avec traits d'interlocution,

mentions du retour au récit proprement dit par un $\varpi o(in\tau ns)$ abrégé et indications de la personne qui parle. Sur ce point, il y a une légère difficulté : au vers 352, en marge, nous lirions plutôt $\Theta \varepsilon \tau is$, au nominatif (cf. $\Theta \varepsilon \tau is$? en marge de 364); le nom de celui qui a la parole et le nom de celui qui écoute seraient les deux au nominatif, alors qu'on attendrait plutôt quelque chose comme $A\chi i\lambda\lambda(\varepsilon us)$ $\pi\rho(os)$ $\Theta \varepsilon \tau i\delta\alpha$ (cf. p. ex. P. Oxy. 223 passim). L'indication scénique pour le vers 365 se trouve, par erreur, à la hauteur du vers précédent.

Nous devons avoir la huitième colonne d'un volumen qui avait 48 ou 49 lignes par colonne.

Nº 2.

Soc. Pap. 244 (R). A 401-6; 437-42; 450-1.

Fragments de deux colonnes séparées par une marge de 2 à 3 cm. La largeur de la ligne devait approcher les 15 cm.; la hauteur de la colonne est inconnue. L'écriture fait songer au fac-similé 93 de Schubart. me siècle?

Col. I.

401 Αλλα συ τον γ' ελθουσα θεα υπελυσαο δεσ]μων ωχ' εκατογχειρον καλεσασ' ες μα]κρον Ολυμπον ον Βριαρεων καλεουσι θεοι ανδρες δ]ε τε σαντε[ς Αιγαιων' ο γαρ αυτε βιη ου σατρος αμ]εινων ος ρα σαρα Κρονιωνι καθεζετο κυδει γ]αιων τον και υπεδδεισαν μακαρες θεοι ου]δε τ εδησ[α]ν

Col. II.

437 εκ δ[ε και αυτοι βαινον επι ρηγμινι θαλασσης εκ δ[εκατομθην βησαν εκηθολώ Απολλωνι εκ δε Χρυσηις νηος βη [σοντοποροιο

----- (33)41---

440 την μεν επει[τ'] επι βωμον γων φολ[υμητις Οδυσσευς σατρι φιλωι εν χερσι τιθει και μιν σρο[σεειπεν ω Χρυσ[η σρο] μ [ε]πεμψεν αναξ [ανδρων Αγαμεμνων

450 τοισιν δε Χρυσης μεγαλ' ευχ]ετο χε[ιρας ανασχων κλυθι μευ Αργυροτοξ' ος Χρυ]σην αμφις[εβηκας

Au vers 440 $\gamma\omega\nu$ est une erreur du scribe pour $\alpha\gamma\omega\nu$. Restes de 2 fragments minuscules, l'un avec $\underline{\nu}$, l'autre avec \underline{o} , se rattachant peut-être auvers 439.

Nº 3.

Soc. Pap. 265 (R).

A 455-484.

Hauteur: 22 cm. (dont 2 fois 2 cm. de marge). L'écriture en un peu plus grand est du type de Schubart 83-5 et 89 qui sont de la fin du 111° siècle ou du début du 111°. Nous trouverons encore d'autres fragments du même genre d'écriture.

ηδ ετι και νυν μ]οι τοδ επικρηην[ο]ν[εελδωρ 455 ηδη νυν Δαναοισί] ν αεικεα λοιγον αμ[υνον Ως εφατ ευχομενος του δ εκλυε Φοιβος Απολίλων αυταρ επει ρ' ευξαντο κ αι ουλοχυτας προ δαλοντο αυερυσαν μεν σρώτα και εσφαξαν και [εδειραν μηρούς τ' εξεταμον] κα[τ]α τε κυισηι εκαλυψ[αν 460 διπίυχα σοιησαν]τε[ε ε]π αυτων δ ωμοθετη[σαν καιε δ' επι σχιζης ο] γερων επι δ α[ι]θ[ο]πα οιυ[ον λειδε νεοι δε σαρ' αυτ ον εχον σεμπωδολα χερίσιν αυταρ επει κατα μη ρ εκαη' και σπλαγχν επ ασαντο 465 μισθυλλον τ' αρα τα λλα και αμφ οθελοισιν [επειραν ωπίησαν τε σεριφ ραδεως ερυσαντο τε σα ντα αυταρ επει σαυσαντ]ο σονου τετυχοντο τ[ε] δ[αιτα δαινυντ' ουδε τι θυμ ός εξεύετο δαιτος είσης αυταρ επει σοσιος κα ι εδητυος εξ ερον εντο

Bulletin, t. XLVI.

5

470

475

κουροι μεν κρητηρα] επεσίεψαντο ποτοί[ο υωμησαν δ' αρα πασι]ν επαρξαμενοι δεπα[εσσιν οι δε πανημεριοι μολ]πηι Θεον ειλασκοντο καλον αειδοντες παιη]οια κουροι Αχαιων μελποντες Εκαεργον] ο δ[ε Φρ] ενα τερπετ α[κουων Ημος δ' ηελιος κατεδυ] και επι κνεφας ηλ[θε δη τοτε κοιμησαντο] παρα πρυμνησια υ[ηος ημος δ' ηριγενεια Φαν]η [ροδο] δακτυ[λ]ος [Η] ως και τοτ' επειτ' αναγοντο μετ]α σίρατου ευρο[ν Αχαιων τοισιν δ' ικμενον ουρον ιει εκ] αεργος Απ[ολλων οι δ' ισίον σίησαντ' ανα Θ' ισίι]α λευκα πετα[σσαν εν δ' ανεμος πρησεν μεσ]ον ισίνον αμφι δε [κυμα σίειρη πορφυρεον μεγ]αλ ιαχε νηός υϊουσ[ης

480

v. 455. Deux esprits doux, provenant peut-être d'une confusion qui serait aussi à la base du : επικρηηνον de quelques manuscrits. Sur l'interaspiration (?), cf. V. Gardthausen : Griechische Paleographie², II, p. 385 in f.

472. C'est un hexamètre spondaïque, d'où le signe de la longue à ειλασκοντο, avec la fausse correction ει pour ι.

432. νἴουσης. Erreur provenant d'un touσης; l' v a subsisté par mégarde.

η δ' εθεεν κατα κυμα δια πρησουσα κελευθον

αυταρ επει ρ' ικοντο κατ]α σΓρατόν ευρ[υν Αχαιων

483. 1. δια πρησίσ ουσα.

Trois mots dissyllabiques normalement oxytons ont l'accent aigu sur le dernière syllabe (v. 468, 482, 484). D'autres appartenant à la même catégorie n'en ont pas du tout. Dans le papyrus Soc. Pap. 242, nous verrons cette catégorie de mots avoir l'accent grave sur la pénultième (autrement dit la première syllabe) (1).

Nº 4.

Soc. Pap. 245 (R).

 Δ 475-508.

Au verso se trouvent les vers Θ 362-399, probablement de la même main, mais un peu moins soignée. Il reste les traces de trois lignes avant Δ 475,

(1) Nous n'avons malheureusement pas pu prendre connaissance du livre de B. Laum, Das alexandrinische Akzentuationssystem.

précédées elles-mêmes d'un trait horizontal au-dessus duquel subsiste une vague trace d'encre. La hauteur est légèrement inférieure à 20 cm. L'écriture, d'époque romaine, est assez difficile à classer; elle rappellerait le Schubart 86, d'une main plus posée. Le papyrus semble donc être plutôt du 11° siècle que du 111°.

475	Ιδηθεν κατιουσα σα]ρ[' ο]χθησ[ιν Σιμοεντος
	γεινατ' ε]πει ρα τοκευσι[ν αμ' εσπετο μηλα ιδεσθαι
	τουνεκα] μιν καλεον Σι[μοεισιον ουδε τοκευσι
	Θρέπιρα Φιλοις απεδωίκε μινυνθαδιος δε οι αιων
	επλεθ' υπ'] Αιαντος μεχα[θυμου δουρι δαμεντι
480	σρωτον y]αρ μ[w] ιοντα [βαλε σίηθος σαρα μαζον
	δεξιον αντι κρυ δε δι ω μου χαλκεον εγχος
	ηλθεν ο δ'] εν κο[νι]ησι χ[αμαι σεσεν αιγειρος ως
	η ρα τ' εν ει]αμεν[η ε]λεο[ς μεγαλοιο σεφυκη
	λειη αταρ] τε οι [οζοι] επ α[κροτατη σεφυασι
485	την μεν θ' αρμα]τ[ο]πηχ[ος ανηρ αιθωνι σιδηρώ
	εξεταμ' ο] φρα ϊτυν καμ[ψη σερικαλλει διφρώ
	η μεν τ' αζ]ομενη κειτ[αι σοταμοιο σαρ' οχθας
. •	τοιον αρ' Α]νθεμιδην Σιμ[οεισιον εξεναριξεν
• .	Αιας διογεν]ης: τον δ Αυ[τιφος αιολοθωρηξ
490	Πριαμιδης] καθ ομειλο[ν ακοντισεν οξει δουρι
	τον] μεν αμαρθ ο δε [Λευκον Οδυσσεος εσθλον εταιρον
e :	βε6]ληκει βουδωνα ν[εκυν ετερωσ' ερυοντα
	ηρι]πε δ αμφ αυτωι· νεκ[ρος δε οι εκπεσε χειρος
494	του] δ Οδυσσευς μαλα Θ[υμον αποκταμενοιο χολωθη
496	σί]η δε μαλ εγγυς ιων. κ[αι ακουτισε δουρι Φαεινώ
	α μ] $arphi$ ι ε $arpi$ απ $ec{\eta}$ ηνας· υπο δ $[arepsilon$ Τρωες κεκαδοντο
	αν]δρος ακουτισ[[ε]]αυτος [ο δ' ουχ αλιου βελος ηκευ
	αλ]λ υιου Πριαμο[ιο] νοθο[ν βαλε Δημοκοωντα
500	ος] οι Αθυδοθεν ηλθε ταρ [ιππων ωκειαων
	τον] δ Οδυσσευς ε[τ]αροιο [χολωσαμενος βαλε δουρι
	κο]ρσην η δ ετεροιο δια κρ[οταφοιο σερησεν
503	αιχ]μη χαλκειη τον δε [σκοτος οσσ' εκαλυψε

495 505 βη δ]ε δια προμαχων κε[κορυθμενος αιθοπι χαλκφ χωρ]ησαν δ υπο τε προμ[αχοι και Φαιδιμος Εκτωρ Αργ]ειοι δε μεγ εια[χο]ν ε[ρυσαντο δε νεκρους ιθυ]σα[ν] δε πολυ προ[τερω νεμεσησε δ Απολλων Περγα]μου εκκατι[δων Τρωεσσι δε κεκλετ' αυσας

ν. 490. Ι. ομιλον.

492: να se lirait plutôt ηλ; le scribe copiait machinalement un texte ancien où la confusion était possible.

494 (cf. 501): Οδυσσευς; négligence, le premier v devant rester bref.

506: μεγ εια[χο]ν. La majorité des mss. a μεγ ιαχον; l'éd. Allen avec quelques bons mss.: μεγα ιαχον. Il faut scander ici le vers avec ιαχον comme dactyle et ερυσαντο comme spondée + trochée (cf. pourtant A 466, B 429, etc.: ἔρῦσαντο, mais aussi l'allongement de l' ε dans certains mss. au vers Δ 506). La graphie ειαχον doit marquer la longueur de la syllabe, comme pour ειλασκοντο de A 472 (cf. plus haut). On peut se demander si dans les deux cas, on n'a pas à faire à des éditions scolaires (ou à des copies d'éditions scolaires) légèrement retouchées par des grammairiens.

La leçon τov] δ du v. 501 est attestée dans le pap. 294 de la liste de M. Collart (Revue de Philologie, 1932 et 1933); il s'agit d'un fragment du vi siècle de la collection Rainer. — La suppression du v. 504 et son remplacement par le v. 495 posent des questions qui seront examinées plus loin.

Nº 5.

I. F. A. O. 94 (V).

E 142-162.

Le recto de ce fragment porte une cursive datable de la seconde moitié du ne siècle; on peut donc songer au début du me siècle pour le texte homérique qui rappelle, en plus grossier, le Schubart 85. C'est la fin d'une colonne, dans un mauvais état de conservation.

142 αυταρ ο ε]μμ[εμαως βαθεης εξαλλεται αυλης
ως με]μαω[ς Τρ]ωε[σ]σι μιγη [πρατερος Διομηδης
Ενθ' ελ]εν [ΑσΊν]νοον και Υπ[ειρονα σοιμενα λαων
145 τον μ]εν υπ[ερ] μαζοιο βαλ[ων χαλκηρει δουρι
τον δ' ε]τερον ξιζει μεγαλ[ω κληιδα σαρ' ωμον
σληξ'] απο δ α[υχ]ενος ωμο[ν εεργαθεν ηδ' απο νωτου

τους μ]εν εασ [ο δ' Αβα]ντα μ[ετωχετο και Πολυιδον υιεας Ευρλοβαμαντολς ον ειροπολοιο γεροντος τοις ου κ ερχομενίο ι ο γερίων εκρινατ' ονειρους 150 αλλα σφεας πρα[τ]ερο[ς Δ]ιομη[δης εξεναριξε βη δε μετα Ξ[αν]θον τε Θ[οωνα τε Φαινοπος υιε αμφω τη [μ] [λυγ]ετω ο δε τ [ειρετο γηραί λυγρω υιον δ ου τεκ[ε]τ αλ[λ]ον ε[πι κτεατεσσι λιπεσθαι ενθ ο γε τους ενα[ρι]ζε Φ[ιλον δ' εξαινυτο θυμον 155 αμφοτερω φ[α]τε.. [δ]ε γοο[ν και κηδεα λυγρα λειπ επει ουν ζω[ο]ντε [μαχης εκ νοσ]ησαντε δεξατο χηρωσ[7]αι δε δ[ια κτησιν δατεοντο Ενθ υΐας Πριαμ[οιο] δυω [λαβε Δαρδανιδαο ειμ ενι διφρωι [εο]ντας [Εχεμμονα τε Χρομιον τε 160 ως δε λεω[ν] εν [βο]υσι Θ[ορ]ω[ν εξ αυχενα αξη σορτιος η ε βοος ξυλοχον κατα βοσκομεναων

v. 150 lire: ερχομενοι(s).

153. On devine quelques traces de λυγ, mais trop faibles pour qu'on puisse les identifier.

154. ενα[ρι]ζε: peut-être ξ à la place de ζ.

156 : il ne semble pas possible de lire ω[z]τερι.

157: 1. ov (et non: ouv).

160 : eiu, lire peut-être quand même eiv qui est la bonne leçon.

Le copiste semble avoir été assez négligent. Signalons toutesois que les trois leçons anciennes qu'il connait (v. 146 : τον δ' ετερον — 156 : αμφοτερω — 162 : πορτιος) étaient rejetées par Zénodote que les manuscrits n'ont, il est vrai, pas suivi, sauf certains pour la seconde.

Nº 6.

Soc. Pap. 273 (V).

E 450-504.

Restes de deux colonnes dont la partie gauche médiane est partiellement carbonisée. Le volumen avait 16 cm. de hauteur avec un bord d'un cm.

Bulletin, t. XLVI.

6

Les fibres sont verticales et le dos (en réalité recto) est formé d'un assemblage de trois documents dont l'un est d'une écriture très petite, plutôt cursive mais très régulière, qu'on peut rapprocher de Schubart 36 (2e moitié du π^e) les deux autres, très fragmentaires, du début du π^e siècle. Nous daterions le texte homérique, au plus tôt, de la seconde moitié du π^e , d'autant que cette face du papyrus avait déjà servi; on distingue en effet dans le haut de la marge entre les colonnes des traces d'un texte antérieur et de même en bas des colonnes (sous la première en particulier, on voit trois lignes de cursive, de six à huit lettres chacune, débutant respectivement par ε , α et σ).

Col. I.

450 αυτώ τ' Αινεια ικελον και] τευ[χεσι] το[ι]ό[[ν]] αμφι δ' αρ' ειδωλω Τρωες και] δ[ιοι Αχ]αιοι δηουν αλληλων αμίζι [σθη]θεσσι [β]οειαςασπιδας ευχυκλους λα ισημα τε ω εροεντα δη τοτε θουρον Αρηα] προσημδα Φ[ο]ιξος Απολλών Αρες Αρες βροτολοιγ ε μια [ιΦ]όνε τειχεσιβλητα 455 ουκ αν δη τονδ' ανδρα μαχη]ς [ερ]υσαίο μετελθων Tudeidny os vuv ye kai av] $\Delta[i]i$ μ axo[i] τ o Κυπριδα μεν πρωτα σχεδ]ον ουτασε χε[ιρ'] επι καρπωι αυταρ επειτ' αυτώ μοι επεσσ υτο δαιμονι i σos Ως ειπων αυτος μεν εφεζετο Περγαμωι ακρηι 460 Τρωας δε σλιχας ουλος Αρης ωτρ ψνε μετελθων ειδομενος Ακαμαντι Θοω] η[γ]ητορι Θρηκων υιασι δε Πριαμοιο διοτρεφεεσσι κ ελε υσεν ω υιεις Πριαμοιο διοτρεφ]ε[ος βα]σιλ[ηος ες τι ετι κτεινεσθαι εασατε λαον Αχ]αιοι[ς 465 η εις ο κεν αμφι ω υλης [ευ ω]οιητησι μα χωνται κειται ανηρ ον ισ σν [ετ]ιο μεν Εκτορι διώ Αινειας υιος μεγ αλητορίο ε Αγχεισαο αλλ' αγετ' εκ Φλο]ισ[δοιο] σαωσομεν εσθ[λον] εταιρον Ως ειπων ωτρυν ε μίενος και θυμον εκίασ7ου 470 ευθ' αυ Σαρπηδ]ων μαλα νεικεσεν [Εκτ]ορα διον

Εκτορ ωη δη τοι] μενος οιχεται ο ωριν [εχ]εσκες Φης σου ατερ λα]ων σολιν άξεμεν ηδ [επικουρων οίος συν γαμβροισ]ι κα[[ι]]σιγνητοισι τε [σοισι των νυν ου τιν' εγ ων ιδ[ε]ειν δυναμ ο σδε νοησαι αλλα καταπί]ωσου κυνες ως αμφι λίεοντα

Col. II.

[ημεις δε μαχομεθ' οι σερ τ' επικουροι ενειμεν] και γαρ εγων επικουρος εων μαλα τηλοθεν ηκω τη λου γαρ Λ[υκιη Ξανθώ ετι δινηεντι $\varepsilon v \partial \theta \propto [\lambda] \circ \chi \circ v = [\tau \varepsilon] \lambda \eta v \varepsilon \lambda i \pi \circ v \times \alpha i v \eta \pi i \circ v v \circ v$ κ[α]δ δ[ε] κτηματα σο[λλα τα τ' ελδεται ος κ' επιδευηςαλλα [και ω]ς Λυκιους οτ ρυνω και μεμον' αυτος α γδρ..... ασθαι αυτα ρου τε μοι ενθαδε τοιον οιον κ ηε Φερ[οι]εν Αχαι[οι η κεν αγοιεν τ[υ]ν[η δ] εσίηκας αυτ[αρ ουδ' αλλοισι κελευεις λ[αοι]σιν [με]νεμεν [κ]αι [αμυνεμεναι ωρεσσι μ[η σως ως] αψεισι λιν[ου αλούτε σαναγρου α[νδρασι δ]υσμ^ενεεσι[ν ελωρ και κυρμα γενησθε οιδε ταχ' εκπ]ερσουσ ε[υ ναιομενην πολιν υμην σοι δε χρη] τ[αδ]ε σαντ[α μελειν νυκτας τε και ημαρ αρχους λισσο]μενωι [τηλεκλειτων επικουρων [νωλεμεως εχεμεν κρατερην δ' αποθεσθαι ενιπην] Ως φατο Σαρ]πηδων δίακε δε φρενας Εκτορι μυθος αυτικα δ' ε]ξ οχεων συ]ν τευχεσιν αλτο χαμαζε φα[λλ]ων δ οξε[α] δουρα [κατα σ]ρατον ωχετο σαντη

οτρυ]νων μαχεσ[ασ]θαι εγ[ειρε δε φυλοπιν αινην οι δ ελ[ε]λιχθησ[αν] και [εναντιοι εσίαν Αχαιων Αργει[οι] δ υπεμ[ειναν αολλεες ουδ' εφοβηθεν ως δ ανεμος α χνας Φορεει ιερας κατ' αλωας ανδρών λικμίωντων στε τε ξανθη Δημητηρ 500 κρίνηι επειγο μενων ανεμων καρπον τε και αχνας

αι δ' ϋπολευκ αινονται αχυρμιαι ως τοτ' Αχαιοι

6.

475

480

485

490

495

λευκ[ο]ι ϋπερθε [γενοντο κονισαλώ ον ρα δι' αυτων ουρανον ες πολ συχαλκον επεπληγον ποδες ιππων

En haut de la colonne, trace possible du vers 449.

- v. 450. L'accent aigu final était peut-être primitivement un trait de fin de phrase comme aux v. 452 et 457.
 - 451. τειχεσιβλητα. C'est aussi la leçon au v. 31 du P. Oxy. 223 (2° main).
 - 456. $\mu \alpha \chi \eta$]s: un trait au-dessus de la place de l' η , ne ressemblant pas au circonflexe que l'on pourrait attendre.
 - 462. Θρηκων: pas de place pour le iota adscrit qui, à l'inverse du iota final, manque ici régulièrement à l'intérieur des mots.
 - 466. ϖ] ointhos! : à la place du second η , on pourrait lire oi (leçon de nombreux mss.).
 - 468 : Αγχεισαο : graphie tendant peut-être à transformer le spondée cinquième en dactyle, avec diérèse?
 - 476. l.: καταπτ]ωσ(σ)ου(σι)
 - 483. Les traces sont trop confuses pour qu'on puisse opter entre les variantes connues. αυταρ (cf. v. 485), erreur par méconnaissance de la prosodie.
 - 487. Au début de la ligne, vagues traces d'encre qui ne permettent de lire vraiment aucune lettre.
 - 496: Une haste verticale au dessus de l'ω d' οτρυνων (?)
 - 501. si, au-dessus de la ligne, devait peut-être se mettre sur ηi , ces deux leçons étant attestées.

Le trait horizontal marque-t-il le vers 500, dans notre papyrus? Il y a, en marge, à sa hauteur, une trace non identifiable. Serait-ce: \$\bar{z}\$? Cette hypothèse est d'autant moins à rejeter que (à supposer évidemment que le compte du texte copié ou le compte personnel de notre scribe ait été exact) deux vers manqueraient avant le vers 500 et que ces deux vers ne sauraient être que 42 et 57, omis par certains manuscrits et par le P. Oxy. 223 cité plus haut. Notre pap. n° 6, par des restes de ponctuation, voire même d'accentuation (v. 455), montre qu'il fut copié sur un texte soigneusement écrit; les 447 (ou 446?) vers précédents remplissent, à raison de 28 vers par colonne en moyenne, juste 16 colonnes; pap. n° 6 et P. Oxy. 223 débuteraient ainsi, l'un et l'autre, en E 1. Il est tentant d'y voir des papyrus très proches, même dans le temps, puisque le P. Oxy. 223 est du début du me siècle.

Le pap. nº 4 (cf. supra) n'a pas le vers Δ 504; le vers 495 qui prend sa place, peu utile et facilement détachable de sa place normale, sonne assez fâcheusement avec Δ 505 (προμαχων-προμαχοι); son déplacement provient d'une erreur ou d'une maladresse. Mais l'absence du véritable 504 s'explique d'autant mieux qu'il est identique à E 42 supprimé dans certains mss.

Devant ce vers, facile à supprimer et se retrouvant quelque 80 vers plus loin (de Δ 504 à E 42), les avis ont dû se partager; les archétypes des manuscrits connus ont préféré supprimer E 42 (et alors E 41, devenu indispensable, a fait supprimer son double en E 57!), mais la suppression, chaque fois par deux mss., tantôt de Δ 502, tantôt de Δ 503, laisse entrevoir qu'il a subsisté dans des mss. connus au M. A. sans doute sous la forme d'une athétèse, mal comprise, de Δ 504, un souvenir de l'absence dans des pap. anciens de Δ 504.

Nº 7.

Soc. Pap. 242 (R).

E 762-859. (planche pour col. II et III.)

Hauteur : 17 cm. (dont 2 cm. de bords). La longueur moyenne des lignes est 9 cm. et la marge est d'un cm. environ. Très jolie écriture fine, qui fait songer à Schubart 82, en plus serré et plus régulier. Nous aurions tendance à la dater aussi du 11° siècle (finissant?).

76. Ζευ σατερ η ρα τι μοι κε]χολώσεαι άι κεν Αρηα λυγρως σεπληγυια μ]άχης εξαποδίωμαι.

Την δ' απαμειδομεν]ος σροσεφη νεφεληγερέτα Ζευς αγρει μαν οι επορσον Α]θηναίην αγελείην η ε μαλισί ειωθε κακη]ς οδύνηισι σελάζειν.

Ως εφατ' ουδ' απιθ]ησε θέα λευκώλενος Ηρη. μασίιξεν δ' ιππους τ]ώ δ' ουκ άκοντε σετέσθην μεσσηγυς γαιης τε κα]ι ουρανοῦ ασίερόεντος οσσον δ' ηεροειδες αν]ηρ τόεν οφθαλμοισιν ημενος εν σκοπιη λε]ύσων επι οίνοπα σοντον τοσσον επιθρωσκ]ουσι εε[[.]]ων υψηχέες ιπποι αλλ'οτε δη Τροιην τ΄]ξ[ο]ν σοταμώ τε βέοντε ηχι ροας Σιμοεις συμβ]άλετον ήδε Σκάμανδ[ρο]ς ενθ' ιππους εστησε θεα] λευκωλενος Ηρη λύσασ' εξ οχεων σερι δ' ηερ]α σούλυν έχευεν.

- $(80 \ \text{αλλ'})$ ότε δη $\dot{\rho}$ ικανον ό $]\theta$ ι $\hat{\sigma}$ λεῖσ]οι και αρισ]οι εσ]ασαν αμ $\hat{\varphi}$ ι $\hat{\rho}$ ιην $\hat{\Delta}$]ιομήδεος ιπποδ $[\alpha]$ μοιο
- 782 ειλομενοι λειουσιν εοι]κότες ωμοφάγοισ[ι]ν.
- 784 ενθα σίασ' ηυσε θεα λευ $|x[\omega \lambda \varepsilon]|$ νος $H\rho[\eta]$.
- 785 Στεντορι εισαμε] νη [μ] εγαλητορι χ[αλκεοφωνώ ος τοσον αυδησασχ' οσο] ν αλλοι ως ν[τηκοντα αιδως Αργειοι κακ' ελέ] γχεα είδος αγητ[οι οφρα μεν ες ωολεμον] πωλέσκετο δίος Α[χιλλευς ουδε ωστε Τρωες ωρο] ωυλάων Δαρδαν[ιάων 790 οιχνεσκον κεινου γαρ] εδείδισαν οβριμον[εγχος νυν δε εκας ωολιος κοιλης έ] πι νηυσι μα[χονται

Ως ειπουσ' ωτρυνε με]νος και θυμον εκάσ?[ου Τυδειδη δ' επορουσε θ]εα γλαυκωπις Αθη[νη ευρε δε τον γε ανακτα σα]ρ' ιπποισιν και οχεσφιν

Col. II.

- 195 ελκος αναψύχοντα τό μιν βαλε Πανδαρος ίωι.
 ασπιδος ευκύκλου τωι τρι βετο. κάμψε δε χειρα
 αν δ ίσχων τελαμωνα κελαινεφες αιμ απομοργνυ.
 ιππειου δε Θεα ζυγου ήψατο. Φώνησέν τε.
- 800 [[μ]] η ολίγον οι παιδα εοικότα γεινατο Τυδευς·
 Τυδεύς τοι σμίκρο[[ι]]ς μεν έην δέμας αλλα μαχητής·
 καί ρ' ό τε πέρ μιν εγω πολεμιζειν ουκ' είασκον
 ουδ' εκ π[[ε]] φάσσειν ότε τ' ηλυθη νόσφιν Αχαιων
 α[[ν]] γελος ες Θήδας πολ[ι] ας μετα Καδμείωνας·
- 805 δαίνυσθαί μιν άνωγο[ν] ενιμμεγαροισιν έκηλον αύταρ ο θυμον εχων όν καρτερον ώς το σάρος σερ
- 807 κούρους Καδμείων προκαλίζετο παντα δ ενίκαι.

809 σοι δ' ήτοι μεν έγω παρά θ' ίσλαμαι ήδε ζυλάσσω 810 καί σε προφρωνέως κέλομαι Τρώεσσι μάχεσθαι: αλλά σευ η κάματος σολυάιξ γυῖα δέδυκεν. η νύ σε του δέος ίσχει [α]κήριον ου σύ γ' έπειτα Τυδέος έ[[ν]]γονός εσσι δαίφρονος Οινείδαο. The δ aute wroof seine β on [v] and os Diomnons. 815 γ [ε]]ινώσκω σε θεα θυγατερ Διος αιγιοχοιο. τῶ τοι προφρονεως ερέω έπος ουδ' ἐπι κεύσω: ούτε τι με δέος ϊσχε[ι] ακήριου ούτε τις όκνος αλλ έτι σων μέμνημαι εφετμέων άς επέτειλας. ού μ' είας [[κα]] μάρεσσι Θεοῖς αντίκου μαγεσθαι 820 τοις άλλοις άταρ εί κε Διος θυγατηρ Αφροδίτης έλθησ' ες σολεμον τήν ουτάμεν' οξέϊ χαλκῶι. τόυνεκα νῦν αυτος τ αναχάζομαι ή δε καί αλλους Αργειους εκέλευσα αλήμεναι ενθάδε σαντας: γ ινωσκω γαρ Αρία μαχην ανα κοιρανέοντα: Τον δ' ημείδετ' επειτ[α] θεα γλ[αυ]κῶπιε Αθηνη. 825 Τυδείδη Διόμηδες εμώι κεχ[αρι]σμένε θυμώι: μήτε σύ γ Αρηα τό γε [δ]είδι μηδέ γιν' αλλον

Col. III.

αθανατων· τ[[ών]] ητοι εγω επιτάρροθός εἰμι·
αλλ' ἄγ' επ Αρηϊ ωρωτω εχε μώνυχας ιππους·
830 τύψον δ[ε] σχεδ'ίην· μη ξάξεο Θοῦρον Αρηα
τοῦτον μαινόμενον τύκτον κακον ἀλλοπρόσαλλον·
δς ωρώην μεν εμοί τε και Ηρηι στεῦτ αγορευων
Τρωσι μαχήσεσθαι· αταρ Αργειοισιν αρήξειν·
νῦν δε μέτα Τρώεσσιν ὁμ[[ε]]ιλεῖ· των δε λέλασίαι·
835 Ως φαμένη Σθένελον μεν αφ ιππων ῶσε χαμᾶζε
χεἰρι ωάλιν ερύσᾶσ' ὁ δ' ᾶρ' εμμαπέως απόρουσεν·
ἢ δ' ες διφρον έβαινε ωαρα Διομήδεα δῖον
εμμεμοῖα Θέὰ μεγα δ' έβραχε φήγινος άξων
βρ[[ε]]ίθοσύνη[[ν]]· δεινην [[ω]]αρ ἄγεν Θέον άνδρα τ ἄρισίο[ν

840 λάζυτο δ ἐ[[ν]] μάσλιχα και ἡν ἴα Παλλας Αθηνη· αυτίκ' επ Αρηϊ ωρωτωι ἐχε μώνυχας ιππους· ἡτοι ὁ μεν Περίφαντα ωελώριον εξενάριξεν Αιτωλ[[ο]]ν οχ' αρισλο[ν] [[α]]χησ[[ε]] ἴου αγλαον υϊον τον μεν Αρης ενάρ[ιζ]ε μιαιφόνος· αὐταρ Αθήνη

845 δῦν' Αἰδος κυνέ[ην] μή μιν ίδοι οδριμος Αρης·

Ως δε ιδε [βροτολοιγ]ος Αρης Διομήδεα δῖον

ἤτοι ὁ μεν [Περιφαν]τα ωελώριον αυτόθ' ἐασαι

κεῖσθαι ὁθι ω[ρωτον κ] τείνων εξαίνυτο θυμον·

αυτας ὁ βῆ ρ [ιθυς Διομηδεο]ς ιπποδαμοιο·

850 δί δ' ότε δη σ[χεδον-ησαν επ] αλλήλοισιν ϊόντες πρόσθεν Ā[ρης ωρεξαθ υπερ] ζυγον ἥνία Θ' ιππων έγχε[[ε]][ϊ χαλκειώ μεμαως] ἀπο Θυμον ἑλέσθαι· και το [[τ]]ε χ[ειρι λαβου]σα Θεὰ γλαυκῶπις Αθηνη ῶσεν ὑπεκ [διΦρ]οιο ε[τ]ώσιον αιχθῆναι·

855 δεύτερος αῦθ' ὡ[ρ]μᾶτο βοην αγαθ[ο]ς Διομηδης έγχεϊ χαλχεί[ω] επέρεισε δε Πάλλας Αθηνη νείατον ες κενεῶνα οι ζωννυσκετο μιτρην. τῆι ῥά μιν οῦτα τύχων [δ]ἰα δε χρόα κάλον έδαψεν εκ δε δόρυ σπάσεν ο δ έβρ[α]χε χαλκεος Αρης.

v. 772 : $\varepsilon \varepsilon$ -au lieu de $\theta \varepsilon$ -

774 : Ι. συμβ άλλετον.

776 : le premier v de $\varpi o v \lambda v v$ sur un λ .

777: un trait sensiblement horizontal sur l' α d' ανετειλε. -τειλ-probablement en surcharge. νέμσεθαι (sic).

778: les deux θ d' ιθμαθ sont en surcharge sur des τ; un signe ressemblant à l'esprit rude sur l' αι d' ομοιαι.

797: sorte d'accent aigu sur l' α de χεῖρα.

798 : plusieurs points au-dessus de : aiu, mais ne formant pas tréma.

799 : la barre doit être considérée comme une barre d'interlocution. Elle manque en 814 et 825.

802 : apostrophe inutile après oux.

806 : accent circonflexe et accent grave sur l' υ de Θυμον; θ en surcharge. L' ο de σαρος, bien qu'intact, est très douteux; on lirait plutôt un α.

807: δενικαι: faute de copiste plutôt que marque du présent (cf. pourtant Laur. 32,15 = D de l'éd. Allen). — Trace d'accent sur le second o de κουρους (?).

810 : l. ωροφρονεωs.

```
811: n peut-être en surcharge.
```

817: tréma douteux sur le premier ι d' ισχει.

820 : en fin de ligne ι plutôt que σ ; de toute façon, erreur de copiste.

822: le premier a de avaxaçouai en surcharge.

827 : 1. $\delta \epsilon i \delta i \theta i$; au-dessus de θi , trait recourbé — $\gamma i \nu$ est une erreur pour $\tau i \nu$.

828 : au-dessus de [[ων]], traces indiscernables de la correction. Le ν de εγων est très probablement d'une autre main. Il semble qu'à partir de cette colonne, certains accents sont d'une autre main (teinte d'encre légèrement différente).

830 : δ au-dessus de χ qui n'est pas barré. L'erreur s'explique par la proximité de αναχαζομαι (v. 822) et la rareté relative du verbe : αζομαι par rapport à χαζομαι chez Homère (moyenne de 1 contre 4).

831 : accent grave immotivé sur le premier α de $\alpha\lambda\lambda\sigma\rho$. — le trait horizontal est sans signification.

832: au lieu de στευτ', le scribe avait mit d'abord ταυτ', peut-être à cause de l' αγορευων qui suit (souvenir de textes en prose, car αγορευω est rare chez Homère).

839: l'accent circonflexe, bien centré sur le ι a dû être mis après correction, il en est de même pour δè au vers suivant (cf. encore l'accent sur Οχησιον au v. 843).

843: Les corrections et les accents sont nettement d'une autre main. — Trois points sur vi dans viov.

845 : peut-être un trait horizontal sur l' A d' Apns.

846 : Trait horizontal sur Ωs — point superflu après δῖον.

847 : o de $\alpha \nu \tau o \theta'$ en surcharge — $\varepsilon \alpha \sigma \alpha \iota$ est une erreur par $\varepsilon \alpha \sigma \varepsilon$.

848: dans 'όθι, l' o est peut-être en surcharge, les accents sont d'une seconde main.

850 : dans ot. l'esprit est sur o et l'accent sur t.

 85_2 : le premier ε est en surcharge.

 $857: oi: 1. o\theta i.$

858 : l'accent grave sur dia est incertain et l' a est peut-être même absent.

859 : le scribe, accumulant les erreurs en cette fin de colonne, a omis aυτις après σπασεν.

L'esprit doux est toujours mis sous la forme de la seconde moitié d'un H (+); l'esprit rude est tantôt comme le première moitié de H (+), tantôt comme un angle très aigu dont le sommet est vers le bas (v). L'accent circonflexe est soit un arc de cercle soit un angle légèrement obtus.

Le système d'accentuation ressemble beaucoup à celui du P. Oxy. 223. C'est ainsi que l'aigu est aussi sur la première voyelle d'une diphtongue et le circonflexe sur les deux (cf. la note pour le vers 839), que seule la pénultième a l'accent grave (sauf au v. 819, il ne s'agit d'ailleurs jamais que de mots dissyllabiques), que les monosyllabes oxytons portent le grave, même s'ils sont suivis d'un enclitique. Ajoutons que dans notre pap., l'accent se met après la marque de quantité (\simeq), quand elle existe; il se met après l'esprit rude et avant l'esprit doux (dans ce dernier cas, peut-être parce que l'esprit

a été ajouté de seconde main, cf. v. 774; 809; 811 et 822; le P. Oxy. 223 ignore d'ailleurs l'esprit doux).

A signaler un fragment qui ne saurait être que la fin d'une première ligne d'une colonne et sur lequel on lit : οι. Il devait appartenir au vers 86 o qui était le premier d'une quatrième colonne et se termine par : δεκαχιλοι.

Le papyrus n° 7 a quelques variantes personnelles dont toutefois aucune n'était totalement inconnue.

v. 801: τοι σμικροs. La graphie σμικροs est bien connue, mais n'était pas encore attestée dans les mss. homériques où, il est vrai, μικροs n'apparait plus qu'une fois (γ 296).

805, εννιμεγαροισιν. Voir plus loin.

814: le vers est partiellement attesté sous cette forme par une scholie de A (cf. Z 122).

840 : λαζυτο. Les scholies des mss. A et T en Θ 389 ont : Πτολεμαῖος ὁ τοῦ Οροάνδου ἐν τῷ ϖερὶ τοῦ ὑμηρικοῦ χαρακτῆρος διὰ τοῦ ῦ ϖροφέρεται λάζυτο.

Ce qui est plus intéressant, c'est la valeur des leçons connues qu'offre notre papyrus. Considérons ce pap. n° 7 et le mss. Genavensis 44 (=Ge), en faisant abstraction des questions d'accentuation et d'omission ou déplacement de vers, et notons d'abord les leçons qui sont expressément données par Nicole (1) et Allen comme étant aussi celles de Ge. La liste est impressionnante:

768: ακοντε — 797: τριβετο: 798: απομοργνυ — 811: δεδυκεν. 813: εγγονος — 815: γιγνωσκω — 818: σων — 821: την ουταμεν — 827: το γε — 833: μαχησεσθαι — 842: εξεναριξεν — 852: ελεσθαι — 855: δευτερος — 857: ζωννυσκετο; μιτρην

Les divergences, en ne tenant pas compte des erreurs de copie existant dans Ge, ne portent que sur des point insignifiants :

771: λευσων (qui peut n'être qu'une graphie). 806: καρτερον (erreur possible de Ge; a doit être long; cf. P. Oxy. 223 en E 143; 151). 824: γινωσκω (Ge α γιγνωσκω: il y a une erreur dans les notes d'Allen).

⁽¹⁾ Les scholies genevoises de l'Iliade, Il, in f.

848; Ge a $\mu\nu$ au-dessus de la ligne (peut-être d'une autre main); il n'y a pas la place pour $\mu\nu$ dans le pap. et ce serait donc au plus, une quatrième divergence entre Ge et le pap. n° 7.

En revanche, on peut encore considérer le cas où le mutisme des apparats critiques indique que notre papyrus et Ge s'accordent avec la très grande majorité des mss. : ce sont les variantes des v. 764, 772, 774, 778, 790, 799, 800 et 845.

La variante εννιμεγαροισιν (v. 805) n'est connuc d'aucun manuscrit sauf du seul Ge (pour A 396). Par contre des papyrus connaissent le redoublement du μ dans cette expression. Un papyrus de Strasbourg (31-2 verso — début du 111° p. s. C.), encore inédit et qui s'accorde assez souvent avec Ge, a εννιμ. en A 396. Le pap. Mus. Brit. 128 (1er s. a. C.) a μμεγαροισι en Ω 219, 236, 427 (Allen, o. c. p. 73), or il s'accorde plus particulièrement avec la classe o de manuscrits (qui comprend Ge et D, cf. Allen, o. c. p. 140). Le pap. Mus. Brit. 107 (1er-11e siècle p. C.) a μμεγαροις en Σ 435 (il s'accorde parfois avec Ge; cf. Allen p. 67). Tous ces fragments ont donc un air de famille.

Allen, dans sa description des papyrus homériques, signale les ressemblances de chacun d'eux avec une famille donnée de mss. du M. A. (voir le résumé p. 81). Aucun n'offre, et de loin, une telle suite de ressemblances avec un mss. connu : 23 (dont 15 importantes) contre 3 (ou 4), toutes insignifiantes.

Le manuscrit Ge (copié au xine siècle), qui est celui qu'utilisa Henri Estienne (cf. Nicole, Les scholies genevoises de l'Iliade, I, p. 1x-x) a donc conservé les leçons d'un texte homérique connu en Égypte romaine au ne siècle p. C.

Ce résultat est important : il ne signifie pas forcément que les 24 chants du manuscrit remontent à un seul et même exemplaire antérieur au 11° s. p. C. (car nous ne savons pas ce qui s'est passé quand le codex s'est substitué aux volumina) mais que, pour le chant E et sans doute aussi pour un certain nombre de chants voisins, au moins, le mss. Ge mérite de reprendre entièrement sa place parmi les meilleurs mss. de l'Iliade.

Les scholiastes ne donnent que peu de renseignements pour les vers 762 à 859 sur les préférences des éditeurs alexandrins. Nous apprenons pourtant qu'aux v. 787, 797, 818, 839 et 857, le pap. n° 7 a des leçons différentes de celles que préférait Aristarque, avec qui il ne s'accorde que pour la

suppression du v. 808 (condamné aussi par le schol. de A, en Δ 390) et peut-être pour λαζυτο (840) si la leçon de Ptolémée, fils d'Oroandes, pouvait être aussi attribuée à Aristarque à l'école de qui Ptolémée appartenait.

Parmi les 38 variantes préférées par Aristarque et connues de nous pour le chant E, Ge en adopte un peu moins de la moitié et ignore les autres, sans avoir pour cela plus d'inclination pour Zénodote. La naissance de notre type de manuscrit ne remonte donc sans doute pas à l'époque même des correcteurs du Musée.

Le leçon $\mu\iota\tau\rho\eta\nu$ (v. 857) est recommandée par le grammairien Hérodien qui vécut à Rome sous Marc-Aurèle. Le *P. Oxy.* 223 a pour le vers 118 une leçon qui n'est connue, de son côté, que comme celle d'Hérodien. Celui-ci n'aurait-il pas, dans une certaine mesure, présidé à l'élaboration du modèle commun du pap. n° 7⁽¹⁾, du *P. Oxy.* 223 et de Ge? C'est la question que nous croyons devoir poser. Le commentaire qui précède semble donner à cette supposition une assez forte vraisemblance.

nº 8.

Soc. Pap. 213 (V).

Z 226-309.

Hauteur: 13 cm. Bords d'un demi-centimètre. Longeur moyenne des lignes: 13 cm. Marge: 2 à 3 cm. La recto peut être daté de la fin du 11º siècle. Ce pap. qui ressemble en un peu moins posé au P. Oxy. 410 doit se placer dans les premières décades du 111º siècle. Le copiste paraît avoir été bien négligent.

Col. I.

226 εγχεα δ' αλληλων αλεωμ]εθα και δι [ο]μ[[ε]]ιλου.
πολλοι μεν γαρ εμοι Τρωες] κλειτοι τ επικουροι
κτεινειν ον κε θεος γε πορ]η[[ν]] και ποσσι κιχειω.
πολλοι δ' αυ σοι Αχαιοι εναιρέ μεν δν κε δυνηαι.

(1) La date proposée : fin du n° siècle, s'accorde fort bien avec cette suggestion.

23ο τευχεα δ' αλληλοις επαμε]ιψομεν οφρα και οίδε γνωσιν οτι ξεινοι πατρωιο]ι ευχομ[[α[ι]]θ' ειναι:

Ως αρα φωνησαντε καθ' ιππ]ων αϊξαντε χειρας τ' αλληλων λαβετην κ]αι φ[ισ]]ωσαντο ενθ' αυτε Γλαυκώ Κρονιδης] .[[υ]]ς εξελετό Ζευς ος προς Τυδειδην Διομηδεα τευ]χε αμειδε χρυσεα χαλκειων εκατομδοι' εννε]αδοιων.

Εκτωρ δ' ως Σκαιας τε συλας και συργο]ν ικανεν· αμφ' αρα μιν Τρωων αλοχοι Θεον η]δε Θυγατ[[ε]]ρες ειρομεναι σαιδας τε κασιγνητους τε ετας] τε· και σοσιας ο δ' επειτα Θεοις ευχεσθαι ανωγε]ι σασας εξειης σολλησι δε κηδε' ε]φ[ηπίο

Αλλ' στε δη Πριαμοιο δομον περικαλλε' ικ]ανεν ξεσημε αιθουσησι τετυγμενον αυτα]ρ εν αυτωι πεντηκοντ' ενεσαν θαλαμοι ξεσησιο] λιθοιο πλησιον αλληλων δεδμημενοι ενθ]α [δ]ε παιδες κοιμωντο Πριαμοιο παρα μνησημε αλοχοισι κουραων δ' ετερωθεν εναντιοι ενδοθ]εν αυλη[ε δωδεκ' εσαν τεγεοι θαλαμοι ξεσησιο] λι[θ]οιο πλησιον αλληλων δεδμημενοι ενθ]α [δ]ε γαμε[ροι κοιμωντο Πριαμοιο παρ' αιδοιης α]λοχο[σησ]σιν ενθα οι ηπιοδωρος εναντιη ηλυθε μ]ατηρ Λαοδικην εσαγουσα θυγατρων ειδος αρισ]ην. εν τ' αρα οι Φυ χειρι επος τ' εφατ' εκ τ' ονομαξ]ε.

Col. II.

τεκνον τιπίε [λιπων σολεμον θρα]συν ειληλούθας η μαλα δη [[$\bar{\omega}$]][..]ρ..σ. δυσ[ωνυμοι υιε]ε Αχαιων μαρναμενοι σερι ασίν σ[ε] δ ε[νθαδε θυ]μος αν.αικεν ελθοντ εξ ακρης σολιο[ε] Διι [χειρας αν]ασχειν αλλα μεν' οφρα κε το[ι] με[λι]ηδ[εα οινον] ε[ν]εικω ως σπεισης Διι κ[αι] αλ[λοις αθανατοισι

Bulletin, t. XLVI.

235

240

245

250

Την δ απας[ειδομενος] ω[ρ]οσεφη κορυθαιολος Εκτωρ. μη μοι οινον [αειρε] με[λι]Φρονα φ[οτ]για μητερ μη μ αποχ[υιωσης με]νεο[ς αλκης τε λ]αθωμ[[.ν]]χερσι δ ανι<math>π][οι]σ[ιν] [αζομαι· ουδε ωη εσ[7]ι κελεναιφ[ει] Κρονιωνι αιμ[α]τι και λυθρωι σεπαγλαγμενον ευ[χετα]ασθα[ι αλλα [σ]υ με[ν ω]ρος νηον Αθηναιης [α]γε[λειη]ς ερχεο [συν θυεεσσιν αολ]λισσα[].]]σα γεραιας ωεπλον δ' os τις τοι] χαριεσίαίος ηδε μεχ[ισί]os εσίιν ενι μεγαρίω και τοι Φιλτατος αυίτη τον Θες Αθηναιης επι γ ουνασιν η υκομοιο]: και οι υποσχεσθαι δυοκζα[ι]δεκα β[ους επ]ι νηωι ην is ηχεσ α ερευσεμεν <math>ηχ χ ε[[Λ]] ∴ ∴ ηασίυ τε και Τρωων αλο χ[ους και] ψηπια τεκ[να αι κεν Τυδεος υιον απροσχη! Ιλιου [[ε]]ιρης αγριον αιχμητην κ]ρατερον μνη[σ] Ιωρα Φοδοιο. αλλα συ μεν προς νηο ν Αθηναιη[ς α] γελ [[ε]] ιης ερχευ εγω δε Π]αριν μετελευσομαι οφρα καλεσσω αι κ' εθελησ' ειποντο]ς ακουεμεν. ως κε οι αυθί

Col. III.

Ως εφαθ' η δε [[δ]]ο[[α]]ουσα ποτι μεγαρ' αμφι[πολοισι $κ[ε]κλε^{το}$ τα[[ο]]ι δ αρ αολλισαν κ[α]τα ασθυ γεραια[ς αυτη δ ες θαλαμον κατε[β]ησ[ε]το κηωεν[τα ενθ' εσαν $\overline{ο}$ ι πεπλοι παμποικιλοι εργα [γυναικων

265

270

275

280

285

Σιδονίων τας αυτος Αλεξανδρος Θεοειδη[ς 290 ηγαγε Σ ι[.]δονιηθεν επιπλως ευρεα [σοντον τη[ν οδ]ον ην Ελενην σερ ανήγαγεν ε[υπατερειαν των εν αειρ $\begin{bmatrix} \alpha \\ 1 \end{bmatrix}$ μενη Εκαδη \mathcal{O} ερε $\begin{bmatrix} \alpha \\ 1 \end{bmatrix}$ δωρο $\begin{bmatrix} \alpha \\ 1 \end{bmatrix}$ δωρο $\begin{bmatrix} \alpha \\ 1 \end{bmatrix}$ ος καλλισίος εην ωο[ι]κιλμα[σι]ν η δε μεγισ[ίος ασίηρ δ ως απελαμπεν έ[κε]ιτο δε νεια[τος αλλων 295 βη δ ιεναι [ω]όλλαι δε μετ[εσ]σεύοντο γ[εραιαι Aι δ οτε νηον ϊκανον <math>Aθ[η]ναιης εν [ωολει ακρητησι θυρας [[ι]] ωϊξε Θεαν[ω] κα[λ]λιπαρηος K | ισσηις αλοχο [[ν]] [[.]] Αντηνο [ρος <math>ι] πποδαμ[οιοτην γαρ Τρωες εθηκ[α]ν Α[θηναιη]ς ϊερ[ειαν $= \begin{bmatrix} ω, ω & ολολυγηι & σασα[ι] & A[θ]ηψη & χειρας & αν[εσχον \\ [η] δ & αρα & ω. : πλον ελο[υσα & Θεα[ψω καλλ[ιπαρηος \\ [⊕η]κ[ε]ψ & A[θ]ηψα[ιης επι γου]ψασιν η[υκομοιο \\ ευχομενη δ & ηρα[το & Διος κ]ουρηι & με[γαλοιο \\ ωστνι & Αθηναιη [ερυσιπίολι] δια & Θεαω[ν \\ αξον [δ]η εγχος & Διομηδ]. ηδε και α[υτον \\ [ωρ[ηνε]α & δ[ος & σεσεειν & Σκ]αιων & σρ[οπαροιθε & συλαων \\ οφρα τοι αυτικα νψν & δυοκαιδεκα & β[ονε σπι νων]$ ho at δ ododuynt wasa[i] $A[\theta]$ nyn xelpas av[esxov $\eta \nu \| \varepsilon \|$ is $\eta \kappa \varepsilon \sigma l \alpha s$ is $\rho \varepsilon \upsilon \sigma \sigma \mu \varepsilon \nu$ at $\kappa \varepsilon \lambda [\varepsilon \eta \sigma \eta s]$

- v. 234. eva est d'une seconde main. La lettre qui précède ne saurait être lue e.
 - 242. Les mss. n'ont pas le ν éphelcystique à ικανε (cf. contra 237).
 - 245. (cf. 249). La leçon τε est inconnue des mss.; quelques-uns ont : γε. Y a-t-il erreur et où réside-t-elle?
 - 250. l. : α λοχο(ι)σιν.
 - 251. 1. μ]ητηρ.

Au-dessus de 254 peut-être le numéro de la colonne?

- 255. $\tau[ει]ρουσι$ ne se lit pas.
- 256. La fin est très fautive. αm en surcharge sur . . σ , ν final sur ι (à moins que ce ne soit l'inverse) Après $\alpha \nu$ lettre inutile et illisible.
- 257. ει de ανασχειν, en surcharge.
- 258. L'apostrophe après μεν n'est pas absolument certaine. η de μελιηδεα en surcharge.
- 259. Les traces ne correspondent pas à ωατρι, leçon de tous les mss.
- 263. Au début de la ligne un θ peut-être barré.
- 264. ε de μητερ en surcharge.
- 266. Après ανιπτοισιν (ou le τ est peut-être un ω), on n'arrive pas à lire le texte normal du vers.

7 ·

```
267. l. κελαινεφει.
268. Le dernier α sur un ε. l. : ωεπαλαγμενον.
272. 1. τοι (πολυ) Θιλτατος.
275. les deux η en surcharge. La fin est indéchiffrable; l. : ελεηση.
278. 1. μησίωρα.
279. l' ε a été barré à tort.
284. γε en surcharge. Point sur l' ε barré d' Aiδos (?)
286. \theta sur \tau. L'apostrophe après \mu \epsilon \gamma a \rho ressemble à un accent grave. (cf. v. 258?).
287. au-dessus de-κλε-, un gribouillis illisible. l.: αολλισ(σ)αν.
289. Le premier o de παμποικιλοι, en surcharge. l'éd. Budé préfère la var. σαμποικιλα.
290. δον en surcharge sur πο.
291. 4 ]]δ en surcharge sur . ] . . ]]τ.
294. η au-dessus de la ligne et d'une autre main.
297. L' au d' Abnvains est peut-être barré. Les deux leçons d'ailleurs sont attestées (!).
298. ωίξε: le ι a été ajouté après coup dans la ligne, par une autre main. De même pour le
  second de Kioonis (v. 299) et le premier d'ispeiar (v. 300).
302. π.:πλον: trace de deux lettres plus un signe au-dessus de la ligne.
304. κουρηι; ι adscrit par une deuxième main.
306. avant \eta \delta \varepsilon, on ne peut lire le \sigma attendu, mais plutôt \iota \nu (??).
307. að très douteux. Le \iota de \Sigma \times \alpha \iota \omega \nu ressemble a un \gamma (à moins que : \tilde{\iota}?).
308. Dans δυοκ., at en surcharge.
30g. Dans ιερ., o en surcharge.
Sous la colonne III, traces de traits horizontaux et verticaux formant un vague quadrillage (avec
  quelque chose d'analogue peut-être sous la colonne précédente).
Le sens de la coronis qui va du v. 301 au v. 308 nous échappe. Cf. Aegyptus I (1920), p. 244 sqq.
```

et surtout les productions de la p. 227.

évidemment rien et le P. Osl. 7 et notre fragment appartiennent à une même famille de papyrus.

Le P. Osl. 7. datable du m° siècle p. C. et écrit sur le recto, débutait fort probablement par le premier vers de Z (cf. Symb. Osl., III, p. 20); notre pap. n° 8 avec ses 28 vers par colonne devait être précédé de 8 colonnes (8×28=224 et il débute à 226). P. Oxy. VI, 930 nous apprend que «τὸ Ζῆτα» était l'un des chants étudiés à l'école (cf. Collart, Rev. de Phil., 1932, p. 230); nous verrions dans notre pap. n° 8 une copie à l'usage scolaire : elle comportait 19 colonnes et, par conséquent, devait mesurer environ 2 m. 50.

Nº 9.

Soc. Pap. 216 (V).

Z 316-372.

Hauteur du volumen: 15 cm. 5 Hauteur des colonnes: 12 cm. 5 Longueur moyenne des lignes: 11 cm. Presque pas de marge entre les colonnes. Au dos, restes de trois documents dont l'un est écrit avec les fibres verticales; on peut les dater du me siècle. Le verso (?) qui contient les deux colonnes de Z a du être écrit à la fin du me siècle si ce n'est au début du me siècle, d'une main assez rapide.

Col. I.

οι οι εποιησαν θαλαμον] και δωμα και αυλην εγγυ]θ[ι τ]ε Π[ριαμοιο και Εκτ]ορος εν σολει ακρηι ενθ' Εκ]τωρ ε[ισηλθε] Δ[ιι φιλ]ος εν δ αρα χειρι εγ]χος [ε]χ ε[νδεκαπηχυ παρ]οιθε δε λαμπετο δου[ρος αιχ]μη χ[αλκειη] φ[ε]ρ[ι δε] χ[ρυσε]ος θεε σορκης. το]ν δ ευρ [ε]ν θαλαμω [σ]ερικαλλεα τε[υ]χε επον[τα α]σπιδα και θωρηκα κα[ι] αγκυλα τοξ αφοώντα Α]ργειην Ελενη με[τ] αρ[α] δμωησι γυναιξιν ησίο και αμφιπολοί[.].[..]κλυτα εργα κελευεν

Bulletin, t. XLVI.

320

8

τον δ Εκτωρ νεικε σ σεν [ι δων αισχροις επεεσι 325 δαιμονι ου μεν καλα χ[ο]λον τονδ ενθεο [θυμω λαοι μεν Φθινυθουσι σερ[ι] σλολιν αιπυ τε τειχ[os μαρναμενοι σεο δ είνεκ αϋτη τε ωλολεμος [τε ασίν τοδ' αμφιδεδηα σ[υ] δ αν μαχεσαιο και α[λλω ει τινα σου μεθιεντα [σ] ίδοις σθυ[τ]ερου σολε[μοιο 33o αλλ ανα μη ταχα ασίτ υ συρος δηίοιο θερηίται Τον δ αυτε προσεείπεν Αλεξανδρος Θ[ε]οε[ιδης Εκτορ επει μ[ε] κ[α]τ αι[σ]αν ενεικεσ[α]ς ουδ υ[περ αισαν τουνεκα τοι] ερείω σ]υ δε συνθεο και μίε]υ αίκουσον ου τοι εγω Τρωων] τοσσον χολωι ουδ[ε] νεμε[σσι 335 ημην εν θαλαμω[ι] εθελον δ αχεί προτ[ραπεσθαι νυν δε με σαρειπο υσ αλοχος μαλακίοις επεεσσι ν ωρμησ' ες πολεμον δο κεει δε μοι ωδε κα[ι αυτώ λωιον εσσεσθαι νικη δ]επαμειμεται α[νδρας αλλ' αγε νυν επιμειν]ον Αρηΐα τευχεα [δυω 34o η ιθ' εγω δε μετειμι κι]χησεσθαι δε σ [ο]ιω Ω s φατο τον δ' ου τι προσ]εφη κορυθαι[ολος E]κ[τωρ τον δ' Ελενη μυθοισι] προσηυδα [μειλιχιοισι δαερ εμειο κυνος κακ ομηχανου ο κρυοεσσης $x\theta$

Col. II.

345 ως μοφε[λ' ηματι τώ ότε με πρώτον τεκε μήτηρ οιχεσθαι π[ροφερουσα κακη ανεμοιό θυελλα εις όρος η ει[ς] κ[υμα πολυφλοισδοιό θαλασσης ενθα με κυμ α[ποερσε παρός ταδε εργα γενεσθαι αυταρ επει τα[δε γ' ωδε θεοι κακα τεκμηραντό ος ηδη νεμεσ[ιν τε και αισχεα πολλ' ανθρωπών τουτωι δ ουτ αρ[νυν φρενες εμπεδοι ουτ' αρ' οπισσω εσσονται τω κ[αι μιν επαυρησεσθαι οιω αλλ αγε νυν ε[ισελθε και ερεο τωδ' επι διφρώ

355 δαερ' επει σε μ[αλισία σονος Φρενας αμφιβεβηχεν εινεχ εμειο χ[υνος και Αλεξανδρου ενεχ' ατης οισιν επι Ζευς[θηκε κακον μορον ως και οπισσω ανθρωποισι σ[ελωμεθ' αοιδιμοι εσσομενοισι

Την δ ημεις επειτα μεγας κορυθαιολος Εκτωρ

μη με καθις Ελενη Φιλεουσα περ ουδε με πεισεις

ηδη γαρ μοι [θυμος επεσσυται οφρ' επαμυνω

Τρώεσσ' οι με γ' εμειο ποθην απεοντος εχουσιν

αλλα συ γ'ορν υθι τουτον επειγεσθω δε και αυτος

ως κεν εμ' εν τοσθεν πολιος καταμαρψη εοντα

και γαρ εγων ο [ικον δε ελευσομαι οφρα ιδωμαι

οικηας αλοχ ον τε φιλην και νηπιον υιον

ου γαρ ετ' οιδ' ε [ι σφιν υποτροπος ιξομαι αυθις

η ηδη μ' υπο ξερσι θεοι δαμοωσιν Αχαιων

Ως αρα φωνη σας απεθη κορυθαιολος Εκτωρ

370 αιψα δ επειτ ι[κανε δομους ευ ναιεταοντας ουδ ευρ' Ανδ[ρομαχην λευκωλενον εν μεγαροισιν αλλ' η γε ξυν[σαιδι και αμΦιπολώ ευπεπλώ

- v. 323. l.: Αργειη δ Ελενη. Cette expression se retrouve plus fréquemment à l'accusatif; d'où l'erreur.
 - 324. il ne reste que la place pour 4 lettres. l. : $\alpha \mu \varphi_i \pi o \lambda o_i \langle \sigma_i \rangle [\pi] \epsilon [\rho_i] \kappa \lambda v \tau \alpha$?
 - 325. trace d'un tréma sur ιδων.
 - 329. Ι. αμφιδεδηε.
 - 337. le premier a de μαλακοιs en surcharge sur un σ.
 - 339. le scribe a confondu μ et ϵ . Il est curieux de constater le même genre d'erreur dans un mot très proche du pap. n° 8 (Z 263).
 - 340. dans $A\rho\eta\bar{\imath}\alpha$, le ρ est particulièrement douteux, mais il n'y a pas de variante possible.
 - 355. après δαερ, une sorte d'accent aigu, probablement un signe de ponctuation comme dans le pap. n° 6 (Ε 450; 452; 457).
 - 360. le ζ de κατιζ peut-être en surcharge.
 - 368. L'apostrophe est douteuse.
 - 370. 1. επειθ.
 - $372. \xi vv$: le ξ sur un σ .

La première colonne a 29 lignes (d'où $\overline{\kappa\theta}$ en bas); la seconde 28. Les colonnes précédentes avaient probablement presque toutes 29 lignes et étaient

au nombre de 11. Tout le chant Z aurait occupé un rouleau d'environ 2 m. 30 de longueur.

Peu de variantes à signaler sauf ου γαρ ετ' οιδ' (v. 367, cf. le mss. Ge).

Si l'on considère les pap. n° 6, 8 et 9, on constate qu'ils sont du même siècle (réserve faite des difficultés de datation), qu'ils sont sur des versos de document, que chacun des volumina semble bien avoir commencé par le premier vers du chant auquel appartient le fragment et que (sauf la 1re colonne du pap. n° 8) les colonnes sont uniformément de 28 lignes. Or tous ces papyrus de la Société de Papyrologie font partie d'un même lot acheté chez un marchand. Le nombre des origines possibles est très restreint; autrement dit, il est a priori tout à fait vraisemblable que plusieurs papyrus de cet ensemble viennent d'une même localité. Dans ces conditions, ces trois papyrus doivent avoir même origine et sans doute aussi sont-ils de la même époque qui serait un peu postérieure au milieu du me siècle. Ils étaient destinés probablement à l'usage scolaire et représentent une sorte d'«édition locale» plus ou moins commercialisée et «standardisée».

Nº 10.

I. F. A. O. nº 312 (R).

Н 65-86.

Trouvé à Oxyrhynchus. Fragment d'une colonne. Grande écriture plutôt maladroite, rappelant le *P. Oxy.* 209, daté du début du ive siècle par les éditeurs. Nous n'oserions toutefois descendre aussi bas pour le pap. n° 10 qui par certains caractères fait songer au début du Haut Empire.

65 τοιαι αρα σλιχες ειατ' Αχα]ιών τε [Τρωων τε εν ωεδιώ Εκτωρ δε μετ' α]μφοτεροισιν[εειπε κεκλυτε μευ Τρωες και ε]υκνημειδ[ες Αχαιοι οφρ' ειπω τα με θυμος ενι σλ]ηθεσσι κε[λευει ορκια μεν Κρονιδης]υψιζυγος ουκ ε[τελεσσεν αλλα κακα φρονεω]ν τεκμαιρεται[αμφοτεροισιν εις ο κεν η υμεις Τρο]ιην [ευ]πυργον ελη[τε

αυτοι φαρα νηνο] [δ]αμειετε φού τοποροισιν η αυτοι φαρα νηνο] [εδ]αμειετε φού τοποροισιν η αυται κρεμοω φος εασιν] ερι σ]τη εε κατορι διώ ωδε δε μυθεομαι] Ζευς δ αμμ επι μαρτυρος εσθω ει μεν κεν εμε κε] ινος εληι τανά ηκει χαλκώ ει μεν κεν εμε κε] ινος εληι τανά ηκει χαλκώ ει δε κ΄ εγω τον ελ]ω, δωιη δε μοι εύχ [ος Απολλων ει δε κ΄ ενω τον ελ]ω, δωιη δε μοι εύχ [ος Απολλων ει δε κ΄ ενω τον ελ]ω, δωιη δε μοι εύχ [ος Απολλων ει δε κ΄ ενω τον ελ]ω, δωιη δε μοι εύχ [ος Απολλων ος ι δε κ΄ ενω τον ελ]ω, δωιη δε μοι εύχ [ος Απολλων ος ι δε κ΄ ενω τον ελ]ω, δωιη δε μοι εύχ [ος Απολλων ος ι δε κ΄ ενω τον ελ]ω, δωιη δε μοι εύχ [ος Απολλων ος ι δε κ΄ ενω τον ελ]ω, δωιη δε μοι εύχ [ος Απολλων ος ι δε κ΄ ενω τον εκ ων εκ ων τον εκ ων τον

ν. 67. Ι.: ευκνημιδες.

75

80

85

81. le ι ajouté à $\epsilon\lambda\omega$ par une autre main ne s'explique guère que par quelque grossière confusion avec un suffixe d'optatif, appelé par la forme $\delta\omega m$.

Ce fragment a le texte de la vulgate (71: ελητε - 72: δαμειετε - 82: ωοτι); La leçon δωιη (81) se retrouve dans trois bons mss. (A, B et D) et sous la forme δωη dans le Ge. Sur cet optatif qui n'apparaîtrait qu'avec la lettre d'Aristée, cf. la Grammaire de Mayser l, 2 (2° éd.) p. 88.

Nº 11.

Soc. Pap. 212 (R). H 283-298 et 313-343.

Hauteur du volumen: 23 cm. Hauteur d'une colonne: 17 cm. Longueur moyenne de la ligne: 12-13 cm. Marge de 3-4 cm. Il reste peu de la 1re colonne qui devait avoir aussi 31 lignes L'écriture est du 111e siècle et ressemble beaucoup à celle du *P. Ryl.* 542 (cf. pl. 1x) qui contient E 473-95 (cf. encore Schubart 93).

Col. I.

283	Τελ]αμω[ν]ιος Αιας	puis 2 lignes manquantes
286	α]ν ουτος.	
	\mathbf{E} π \mathbf{r} $\mathbf{l}\omega$ \mathbf{p} \mathbf{r}	
	βιην τ]ε	
	<i>င်္</i> σ [<i>i</i>	
	δηιοτητο ς	
291	δαι]μων	puis 2 lignes manquantes.
294	Αχαι]ους	puis 3 lignes manquantes.
298	αγω]να	puis 14 lignes manquantes.

Col. II.

313	٠.	Οι δ' οτ]ε δη κλισι[ησιν εν Ατρειδαο γενοντο
		Τοισι [δε βουν ιερευσεν αναξ ανδρων Αγαμεμνων
315		αρσενα σενταετη[ρον υπερμενει Κρονιωνι
		τον δερον αμφι θ επον[και μιν διεχευαν απαντα
		μιστυλαν τ αρ επισίαμ[ενως σειραν τ' οθελοισιν
	>	ωπτησαν τε σεριφραδεως ερίνσαντο τε σαντα
		αυταρ επει σαυσαντο σονου τε τυκοντο τε δαιτα
320		δαινυντ ουδε τι θυμος εδευετο δαιτος ε[ι]σ[ης
		νώτοισιν δ Αιαντα διην[εκεε]σσι γεραιρεν
		ηρως Ατρειδης ευρυ κρειων Αγαμεμνων
		αυταρ επει σοσιος και εδητυος εξ ερον εντο
		τοις ο γερων σα[μπρωτος] υβαίνειν ηρχετό [μητιν
325		Νεσίωρ ου και ωροσθεν α[ρισίη Φαινετο βουλη
		ο σφιν ευφρονεων αγο[ρησατο και μετεειπεν
		Ατρειδη τε και αλλο[ι] αριστη[ες Παναχαιων
	>	ωολλοι γαρ τεθνασι καρη κ[ομοωντες Αχαιοι
		των νυν αιμα κελαινον [ευρροον αμφι Σκαμανδρον

33o

335

- εσκέδασ οξυς Αρης: ψυχαι δ [Αιδος δε κατηλθον τω σε χρη πολεμον μεν αμ ηοι παυσα[ι Αχαιων
- >— αυτοι δ αγρομ[ε]ν[οι] κυκλησομεν ενθαό[ε νεκρους ξουσι και ημιονοισιν]. αταρ [κατακειομεν αυτους [τυτθον απο ωρο νεων ως κ'οσίεα ωαισιν εκαστος οικαδ' αγη οτ' αν αυτε] νεωμέθα ωα[τ]ρ[ιδα γαιαν
- > τυμβον δ αμφι συρην ενα χευομεν εξαγαγοντε[s
- > ακριτον εν σεδι φ . στερι φ αυτον δειπομεν φ φ
- > εν δ ουτο[ι]σι συλας σοιη[σο]μεν ευ αραρυϊ[α]ς οφρα δι αυταων ιππηλα[σιη οδος ειη
 - > εκτοσθεν δε βαθειαν ορυξομεν εγγυθι ταφρον η χ ιππον και λαον ερυκακε αμφις εουσα μη ποτ επιδρισηι πολεμος Τρωων αγερω χων
- v. 294. lire peut-être quand même Axailois.
- ν. 317. 1. μιστυλλον.
 - 339. la première lettre est très grande. l. : αυτοισι le premier αρ de αραρνίαs en surcharge sur γι.

Deux fragments du même papyrus ont respectivement μεν et ov.

Les leçons sont celles de la majorité des mss., sauf au v. 337 qu'Allen donne comme suit : ακριτον εκ ωεδιου· ωοτι δ'αυτον δειμομεν ωκα, avec les variantes : εν ωεδιω; ωροτι/ωερι (cf. H 436). La forme ωτερι est surprenante et on ne saisit pas comment elle a pu subsister dans un pap. qui, autrement, est très soigneusement écrit. La diplé en marge renvoyait à un commentaire qui portait sans doute sur ce point.

La papyrus a un certain nombre de diplés encore visibles. Aux vers 328 et 339 elles concordent avec celles du mss. A; celles des v. 318, 336, 337, 341 lui semblent personnelles ainsi que le signe ressemblant à une diplé prolongée à droite par un T horizontal qui est à la hauteur de 332 (per t-être une diplé obelismené).

Le volumen avait fort probablement 10 colonnes de 31 vers chacune avant le vers 313. L'ensemble du chant H (soit 15 colonnes) devait mesurer près de 2 m. 50.

----- (60)·c---

Nº 12.

Soc. Pap. 263 (R).

Θ 150-162.

Fragment d'une écriture proche de Schubart 83-5 et 89, datant par conséquent de la fin du n° siècle ou du début du m°.

ως ποτ' απειλησει τοτε μζοι χάνοι ευ[ρεια χθων 150 Τον δ' ημειδετ' επειτα γερ ηνιος ϊπποτ α Νεσίωρ ω μοι Τυδεος υιε δαιφροζύος ότον εεί πες ει σερ γαρ σ' Εκτωρ γε κακ]ον και ανα[λκιδα Φησει αλλ' ου πεισονται Τρωες κα ι Δαρδανιώ νες και Τρωων αλοχοι μεγαθυ μων ασπισία ων 155 ταων εν κονιησι βαλες θαλε ρους σαρακοιτας Ως αρα Φωνησας Φυγαδε τρ απε μωνυχας ιππους αυτις αν' ιωχμον επι δε Τρωες τε και [Εκτωρ ηχη Θεσπεσιη βελεα σίο γοεντα χεο ντο τω δ' επι μακρον αυσε μεγα]ς κορυθαιολίος Εκτωρ 160 Τυδειδη σερι μεν σε τιον Δα ναοι ταχυπωλοι εδρη τε πρεασιν τε ιδε ωλειοι]ς δεπα[εσσι

v. 152. Noter l'accentuation fautive d' olor comparé au texte de la vulgate. Le haut de la haste verticale du demi H disparaît dans le signe de l'esprit rude.

Nº 13.

Soc. Pap. 245 (V).

 Θ 362-399.

C'est le dos du papyrus nº 4 (Δ 475-508); nous renvoyons à ce qui a été dit plus haut.

ου]δε [τι των μεμνηται ο οι μαλα σολλακις υιον τε]ιρο[μενον σωεσκον υπ' Ευρυσθηος αεθλων ητ]οι ο[μεν κλαιεσκε σρος ουρανον αυταρ εμε Ζευς

365

370

375

τω επ[αλεξησουσαν απ' ουρανοθεν προιαλλεν ει [γ]αρ εγ[ω ταδε ηδε' ενι Φρεσι σευκαλιμησιν ευτε μ[ιν εις Αιδαο συλαρταο σρουπεμψεν εξ Ερεβευς α ξοντα κυνα σλυγερου Αιδαο ουκ αν υ[π]εξ[εφυγε Στυγος υδατος αιπα ρεεθρα ν[υ]ν δ εμε [μεν σλυγεει Θετιδος δ εξηνυσε βουλας η οι γουνα . Ττ ε κυσσε και ελλαβε χειρι γενειου λισσομενη τ[ιμησαι Αχιλληα ωτολιπορθον εσζαι μαν ο τ' αν αυτε Φιλην γλαυκωπιδα ειπη α λλα συ μεν ν υν νωιν επεντυε μωνυχας ιππους ο ΙΦρ αν εγω κατ αδυσα Διος δομον αιγιοχοιο τε οχ[ε]σιν ες ω ολεμον θωρηξομαι οφρα ιδωμαι ει] νωιν Πριαμίοιο σαις χορυθαιολος Εκτωρ γη]θησει ωροφα[νεντε ανα ωτολεμοιο γεφυραs η τι]ς και Τρωω[ν κορεει κυνας ηδ' οιωνους δημ]ώ και σαρκ[εσσι ωεσων επι νηυσιν Αχαιων

380

 Ω s ε] φ ατ ουδ α[πιθησε θεα λευκωλενος Ηρη η με]ν εποιχ[ομενη χρυσαμπυκας εντυεν ιππους αυταρ] Αθηναιη κουρη Δ [ιος αιγιοχοιο

384 385

πεπλ]ον μεν κατεχευεν [εανον σατρος επ' ουδει σοι]κιλ... αρ αυτη ποιη[σατο και καμε χερσιν η δε χ]ιτω[ν']ενδυσα Διος [νεφεληγερεταο

τευχ εσιν ες σολεμον θώ ρησσετο δακρυοεντα

39a

ες δ'] οχεα φλο[γ]εα σοσι βη[σετο λαζετο δ' εγχος βριθ] η μεγα σ] ιξαρον τω [δαμνησι σ] ιχας ανδρων ηρωων τοι]σιν τε κοτεσσ[εται οδριμοπατρη Ηρη δ]ε μασ] ιγι θοως επ[εμαιετ' αρ' ιππους

αυτο]ματ[αι] δε συλαι μυ[κον ουρανου ας εχον Ωραι της] επιτετραπται μεγα[ς ουρανος Ουλυμπος τε

της] επιτετραπται μεγα[ς ουρανος Ουλυμπος τε ημε]ν αν[α]κλειναι συκιν[ον νεφος ηδ' επιθειναι τη ρα] δι αυταων κεντρην[εκεας εχον ιππους Ζευς δ]ε σ[α]τηρ Ιδηθεν επ[ει ιδε χωσατ' αρ' αινως Ιριν δ' ωτρ]υνε χρυσοπτερ[ον αγγελεουσαν

βασκ' ιθι Ιρι] ταχια σαλιν τρ επε μηδ' εα αντην

395

v. 386. $\alpha \rho$ est certain; peut-être un ν avant. Tous les mss. ont : $\varpi oinilou o \nu \rho$. 395. 1 : $\alpha \nu \alpha n \lambda i \nu \alpha i$.

399. Ι. ταχεια.

Le v. 383 manque comme dans un certain nombre de mss.; la seule leçon à signaler est : voiv (v. 377), recommandée par Zénodote et admise par de nombreux mss.

On ne voit pas ce qui a pu associer dos à dos, dans ce papyrus, un passage du chant Δ et un passage de Θ . Si le premier écrit des deux vit son verso réutilisé parce que le volumen s'était abîmé, cela implique à la fois que ce volumen contenait plus que le chant Δ (qui s'arrête peu après le fragment conservé) et que très probablement le verso n'est pas de la même main que le recto. D'un autre côté il est difficile de croire que le recto puis le verso du reste du volumen ait contenu l'intervalle entre Δ 508 et Θ 366, ce qui supposerait un volumen excessivement long et un nombre variable de lignes par colonne. Ni l'une ni l'autre des hypothèses n'est satisfaisante.

Nº 14.

Soc. Pap. 224 (R).

K 258-281.

Début d'une colonne très mal conservée. Petite écriture rappelant peutêtre Schubart 86, me siècle ?

ταυρειην] άφαλ[ον τε και αλλοφον η τε καταιτυξ κεκλη] ται δυεται [δε καρη θαλερων αιζηων Μηριον]ης δ Οδυσηι δ[ιδου βιον ηδε φαρετρην και ξιφος] αμφι δε οι κυ[νεην κεφαληφιν εθηκε [ρινου σοιητην σολεσιν δ' εντοσθεν ιμασιν] [εντετατο σ ερεως εκτοσθε δε λευκοι οδοντες] αργιοδο] ντος υο[ς θαμεες εχον ενθα και ενθα ευ και ε πισ ρα σοτ']. Ελεων[ος Αμυντορος Ορμενιδαο εξελετ' Αυ] τρλυκος [πυκινον δομον αντιτορησας Σκανδειαν] δ αρα δωκ[ε Κυθηριω Αμφιδαμαντι Αμφιδαμα]ς με δω. [ξεινηιον ειναι

----- (63)·c·--

270 αυταρ ο Μη]ρι[ο]υη δ[ωκ]ε[υ ω παιδι Φορηναι
δε τοτ' Οδυσσ]ηος πυκα[σευ καρη αμφιτεθεισα
[Τω δ' επει ουν οπλοισιν ενι δεινοισιν εδυτην]
βαν ρ']ιεναι λιπετη[υ δε κατ' αυτοθι παντας αρισίους
['δε ξιον ηκεν ερω[διον εγγυς οδοιο
275 Παλλ]ας Αθηναιη τοι δ[ουκ ιδον οφθαλμοισιν
νυ]κτα δι ορφναιην αλ[λα κλαγξαντος ακουσαν
χαιρ]ε δε τωι ορνιθι Οδ[υσευς ηρατο δ' Αθηνη
κλυ]θι μοι αι[γ]ιοχ[οιο Διος τεκος η τε μοι αιει
εν πα]ντεσσι πο[νοισι παρισίασαι ουδε σε ληθω
280 κινυ]μενος νυ[ν αυτε μαλιστα με φιλαι Αθηνη
δος δ]ε π[αλιν ε]πι[νηας ευκλειας αφικεσθαι

v. 259. après κεκληται, signe de ponctuation (cf. E 450; 452; 457 et Z 355 dans nos fragments). L'esprit rude très grand, d'une autre main.

262. Il en reste des traces inidentifiables. Par contre, 263 et 272 ont complètement disparu.

266. avant Ελεωνος, au lieu de εξ, on lirait plutôt ος (?).

269. Le scribe a peut-être écrit : $\mu = \frac{\text{Mo}[\lambda \phi]}{\delta \omega \pi [\varepsilon]}$ en oubliant de corriger $\mu \varepsilon$ en $\delta \varepsilon$.

274. l. τοισι δε δεξιον. ιδε est d'une autre main (ε cursif).

281. Les quatre lettres pointées sont toutes douteuses.

La leçon ορνιθι (277) est connue de certains mss. et d'Eustathe. — μοι (278) semble la leçon de la majorité des mss.

Nº 15.

I.F.A.O. 112 (V).

Ф 414-424.

Début d'une colonne. Le recto est de la 1re moitié du 11e siècle. Le verso (à rapprocher de *P. Oxy.* 408 et surtout 410) ne saurait être postérieur de beaucoup à 150 p. C.

414 καλλιπες αυταρ Τρωσιν υπερ]Φιαλοισιν αμυνε[ις
415 Ως αρα Φωνησασα παλιν τρ]επεν οσσε Φαε[ινω
τον δ' αγε χειρος ελουσα Διο]ς [θ]υγατηρ Αφρο[διτη
πυκνα μαλα σ[εναχον]τα μ[ο]γις δ εσαγει[ρετο θυμον

----- (64)-----

την δ' ως ουν ενοησε θε]α λ[ε]υκωλενος [Ηρη αυτικ' Αθηναιην επεα ωτ]εροεντα ω[ρ]οσηυδα

Ω ωοποι αιγιοχοιο Διος τε]κος Ατρυτω[νη και δ' αυθ' η κυναμυια αγει]ς[ρ]οτο[λ]ο[ι]γον [Αρηα δηιου εκ ωολεμοιο κατα κ]λονον[αλλα μετελθε

Ως φατ' Αθηναιη δε μετεσσ]υτο [χαιρε δε θυμώ και ρ' επιεισαμενη ωρος σ]η[θε]α χ[ειρι ωαχειη

Ce fragment nous donne quatre leçons αμυνεις (414), τρεπεν (415), Διος θυγατηρ (416) et μογις (417) qui sont toutes celles de la vulgate.

H.

ODYSSÉE.

Nº 16.

I. F. A. O. 231 (R).

 α 145-155.

Fragment d'une écriture qui rappelle le Schubart 76, tout en étant plus élégante. A dater du 1er siècle p. C., comme plusieurs autres fragments qui suivent.

145	εξειη]ς εξ[οντο κατα κλισμους τε θρονους τε
	τοισι δ]ε χ[ηρυκες μεν υδωρ επι χειρας εχευον
147	σ[ι]τον δε δ[μώαι σαρενηνεον εν κανεοισιν
149	οι]δ[επ'] ονε[ιαθ' ετοιμα ωροκειμενα χειρας ιαλλον
150	$\mathbf{A}[oldsymbol{\upsilon}]$ τ $[oldsymbol{lpha} ho]$ επε $[oldsymbol{arphi}$ ι σοσιος και εδητυος εξ ερον εντο
	μυ[ησ1ηρες τοισιν μεν ενι Φρεσιν αλλα μεμηλει
	μολπη τ ορ[χησίυς τε τα γαρ αναθηματα δαιτος
	κηρυξ δ εν [χερσιν κιθαριν σερικαλλεα θηκε
	$\Phi[\eta\mu]$ ιώ ος $[$ ρ' ηειδε ταρα μυησθηρσιν αναγκη
1 5 5	ητοι ο Φορ[μιζων ανεβαλλετο καλον αειδειν

Le vers 148 manque, comme dans certains mss. et dans l'éd. de V. Bérard. v. 152: après μολπη τ une sorte d'accent grave qui doit plutôt être l'apostrophe attendue.

------ (65)·c·--

P. Gabra.

Nº 17.

 α 239-246.

Ce fragment écrit sur le recto vient d'Hermoupolis (1). Écriture fine, postérieure à celles de Schubart 78 et 79. 11° siècle.

239 τω κεν οι τυμβον] μεν επ[οιησαν Παναχαιοι
240 ηδε κε και ω παιδι μ]εγα κλεος [ηρατ' οπισσω
240 νυν δε μιν ακλειως] Αρπυιαι α[νηρειψαντο
240 οιχετ' αισίος απυσί]ος εμοι θεοι κακ[
240 οιον επει νυ μοι αλλα] θεοι κακα κ[ηδε' ετευξαν
245 οσσοι γαρ Νησοισιν ε]πικρατε[ουσιν αρισίοι
Δουλιχιω τε Σαμη τε]κα[ι υ]λ[ηεντι Ζακυνθω

Le scribe s'est fourvoyé au v. 242 et a dû copier la fin du v. 234 ou celle du v. 244. De toutes façons, ce vers sous cette forme n'est pas scandable.

Nº 18.

I. F. A. O. 266 (R).

 Θ 501-511.

Écriture semblable à celle du papyrus n° 16, en un peu plus ancien. Fin du 1er siècle a. C. ou début du 1er siècle p. C.

501 βαύτες απεπλείου συρ ευ κλισιησι βα]λούτες Αργείοι τοι δ' ηδη αγακλυτου αμφ' Οδυ]σηα είατ' ευι Τρωων αγορη κεκαλυμμενοι ιπ]πωι· αυτοι γαρ μιν Τρωες ες ακροπολίν ερυσα]ύτο

(1) Nous tenons à remercier ici M. le professeur Sami Gabra qui nous a autorisé à publier ce papyrus.

Bulletin, t. XLVI.

9

----- (66)·s---

505

510

ως ο μεν εσίηκει τοι δ' ακριτα σολλ' αγ]ορευον ημενοι αμφ' αυτον τριχα δε σφισι ηνδα]νε βουλη ηε διαπληξαι κοιλον δορυ νηλει χαλχ]ωι η κατα σετραων βαλεειν ερυσαντας ε]π ακρας η' εααν μεγ' αγαλμα θεων θελκτηριον ει]ναι τη σερ δη και επειτα τελευτησεσθαι εμε]λλεν. αισα γαρ ην απολεσθαι επην σολις αμφικαλ]υψηι

v. 508. la var. axpas est bien attestée.

v. 511. Sous les deux dernières lettres une barre verticale qui pourrait appartenir à une lettre de la ligne suivante.

Nº 19.

I.F.A.O. 75 (R).

ρ 331-335 et 356-364.

Début de deux colonnes d'une écriture apparentée à celle de Schubart 75. Première moitié du 1er siècle p. C. ?

Col. I.

331

κειμενον ενθαδε δαιτρος εφιζεσκε] κρεα πολλα δαιομενος μνησίπρσι δομον κατα δαι]νυμενοισι αντιον ενθα δ' αρ' αυτος εφεζετο τω δ' αρα κ]ηρυξ μοιραν ελων ετιθει κανεου τ' εκ σιτον αε]ιρας

335

Col. II.

356

Η ρα κ[αι αμφοτερησιν εδεξατο και κατεθηκεν αυθι ω[οδων ωρόπαροιθεν αεικελιης επι ωηρης ησθιε [δ' εως ο τ' αοιδος ενι μεγαροισιν αειδεν > ευθ [ο] ξεδ[ειπνηκειν ο δ'επαυετο Θειος αοιδος

36o

μνησίηρ. [.δ'ομαδησαν ανα μεγαρ' αυταρ Αθηνη αγχι σαρισί[αμενη Λαερτιαδην Οδυσηα ωτρ]υν ω[ε αν πυρνα κατα μνησίηρας αγειροι γνοι]η δ οι[τινες εισιν εναισιμοι οι τ' αθεμισίοι αλλ' ο]υδ ω[ε τιν' εμελλ' απαλεξησειν κακοτητος

- v. 358. en marge un signe à interpréter sans doute comme P (phi rho). cf. l'anecdoton Parisinum, d'après Gardthausen (Griech. Pal., II, p. 412).
 - 359. La diplé se rapporte sûrement à la condamnation des v. 359-364, condamnation reprise par la plupart des modernes.
 - 360. Bien que dans cette écriture σ et ε se ressemblent, on lit sans aucun doute après le ρ un σ , au lieu de $-\varepsilon$ [ε attendu.
 - 363. δ , variante à la place de θ .

Nº 20.

I. F. A. O. 311 (R).

υ 29-32.

Écriture d'époque romaine, sans qu'on puisse autrement préciser.

329 οππως δη μυησίηρσιν αναιδίεσι χ[ε]ιρας ε[Φησει μουνος εων πολεσι σχεδοθεν] δε οι ηλθεν Αθην[η σίη δ' αρ' υπερ κεφαλης και μιν προς] μυθίον εειπε

Ce fragment contient le v. 31 condamné par certains.

Nº 21.

I. F. A. O. 21 (V).

 χ 243-274.

Deux colonnes de 16 lignes chacune. Ce texte du chant χ avait peutêtre deux vers de moins que les éditions ordinaires. Le recto est encore ptolémaïque (1er siècle a. C.); ce qui confirme la date du texte homérique (proche du pap. n° 18), à savoir : le règne d'Auguste ou de Tibère.

Col. I.

Πεισανδρος τε Πολυκτοριδης Πο]λυβος [τε δαιφρων 243 οι γαρ μνησίηρων αρετή εσαν είξοχ αρισίτοι οσσοι ετ' εξωον περι τε ψυχεων ε μαχοντο 245 τους δ' ηδη εδαμασσε βιος και τα ρφεες ιοι Τοις δ' Αγελεως μετεειπε επος ω αντεσσι ωι Φαυσκων ω Φιλοι ηδη σχησει ανηρ οδε χειρας ααπτους και δη οι Μεντωρ μεν εξη κενα ευγ ματα ειπων οι δ' οιοι λειπονται επι ωρωτησι θυρ ηισι 250 τω νυν μη αμα σαντες εφιετε δλουρατα μακρα αλλ' αγεθ' οι εξ πρωτον ακοντισα τ αι κε ποθι Ζείυς δωη Οδυσσηα βλησθαι και κυδος α ρεσθαι των δ' αλλων ου κηδος επην ουτος] γε ωεσησιν Ως εφαθ' οι δ' αρα σαντες ακοντισαν] ως εκελευεν 255 ιεμενοι τα δε σαντα ετωσια θηκ εν Αθηνη των αλλος μεν σταθμον ευσίαθ εος μεγαροιο βεβληκειν αλλος δε θυρην συκιν]ως αρ[αρυι]αν

Col. II.

αλ[λου δ' εν τοιχώ μελιη πεσε χαλκοβαρεια

αυ[ταρ επει δη δουρατ' αλευαντο μνησηρων

τοι[σ' αρα μυθων ηρχε πολυτλας διος Οδυσσευς

Ω φ[ιλοι ηδη μεν κεν εγω ειποιμι και αμμι

μν[ησηρων ες ομιλον ακοντισαι οι μεμαασιν

ημ[εας εξεναριξαι επι προτεροισι κακοισιν

Ως ε[φαθ' οι δ'αρα παντες ακοντισαν οξεα δουρα

αντ[α τιτυσκομενοι Δημοπτολεμον μεν Οδυσσευς

Ευρί[αδην δ' αρα Τηλεμαχος Ελατον δε συβωτης

Πεί[σανδρον δ' αρ' επεφνε βοων επιδουκολος ανηρ

ο]ι[μεν επειθ' αμα παντες οδαξ ελον ασπετον ουδας

μ[νησηρες δ' ανεχωρησαν μεγαροιο μυχον δε

τοι δ [αρ' επηιζαν νεκυων δ' εξ εγχε' ελουτο Αυτ[ις δε μνησ]ηρες ακουτισαν οξεα δουρα ιέμ[ενοι τα δε πολλα ετωσια Эηκεν Αθηνη των αλλος μεν σ]αθμον ευσ]αθεος μεγαροιο

- v. 255. ε très douteux; on lit plutôt θ .
 - 259. les lettres sont plus grandes que dans la colonne précédente.
 - 273. Entre ce vers et le suivant, barre horizontale dans la marge.

Nº 22.

Soc. Pap. 221 (R).

 ω 141-150.

Début d'une colonne. Belle onciale, plus fine que celle du pap. nº 11.

- 141 ως τριετες με] η εληθε δολωι και επειθεν Αχαιους αλλ' ότε τετρατο] η ηλθεν ετος και επηλυθού ώραι και τότε δη τι]ς εειπε γυναικών η σαφα η[δη 145 και την γ' αλλυο] ήσαν εφευρομεν αγλαού [ιστού ως το μεν εξετ] ελεσσε κ[αι ο] υκ εθελούσ υ[π' αναγκης ευθ] ηκεν υφηνασα μεγαν ϊστ[ου ωλυνασ' ηελιώ εναλιγκιο] η ης σεληνη και τότε δη ρ' Οδυσηα κακός] ωοθεν ηγαχ[ε δαιμών αγρού επ' εσχαστίην όθι δωμ] ατα ναιε συδω[της
- v. 142. ηλθεν: ν éphelcystique (cf. P. Ryl. 53).
 - 142. l'esprit rude a la forme d'un angle droit avec sommet vers le bas.
 - 143. manque aussi dans de nombreux mss. et dans le Pap. Ryl. 53.
 - 147. le début dans les éditions est : ευθ' η φαρος εδειξην υφηνασα etc. Dans notre pap.]ηκεν pourrait être la forme ξηκεν (cf. θ 441) qui, allongeant le syllabe précédente, conserve l'hexamètre.

Négligeant les papyrus de l'Odyssée par trop fragmentaires, résumons les indications qui se dégagent de ceux de l'Iliade. La destination des papyrus et la valeur des leçons qu'ils contiennent seront les deux points envisagés.

La destination est double: Les n° 1, 7 et 11 sont des exemplaires de lettrés pour bibliothèques privées ou publiques. Les n° 6, 8 et 9, écrits sur verso (1) sont des textes scolaires que l'on achetait et non des copies privées, ainsi que très probablement le n° 4 (= 13). Les autres ne sont pas assez caractérisés pour qu'on puisse se prononcer; on rattacherait toutefois volontiers les n° 5 et 15 (sur verso de documents) au second groupe.

Comme on pouvait s'y attendre, la vulgate s'est bien imposée en Égypte romaine en ce qui concerne le nombre des vers. Les quelques divergences qui se manifestent pourtant sur ce point font partie des caractéristiques des groupes, pour ne pas dire des familles, que nous voyons se former dès ce moment.

Au pap. n° 7 (Soc. Pap. 242), ancêtre du Genavensis 44, se rattache le p. Oxy. 223, dont on doit rapprocher le groupe formé par les pap. n° 6, 8 et 9; cet ensemble compte sans doute Oxyrhynchus et l'Arsinoïte (cf. P. Osl. 7, proche de notre pap. n° 8) dans son aire de diffusion. A ce groupe s'oppose nettement le pap. n° 3, auquel il est possible de joindre le pap. n° 4 (= 13) et un papyrus Rainer portant le n° 294 dans la liste de M. Collart.

Aussi n'est-il pas interdit d'espérer qu'à l'aide de nouveaux papyrus on ne puisse renforcer le pont jeté entre la vulgate alexandrine et les mss. du M. A; et ceci permettrait peut-être de préciser l'origine des quatorze familles distinguées par Allen, puisqu'il est certain que, malgré ce dernier qui croit que les familles se sont formées aux ixe-xe siècle (cf. o.c., p. 82), une au moins d'entre elles remonte au 11e siècle p. C. (2).

Jacques Schwartz.

Achevé au Caire, le 22 février 1946.

⁽¹⁾ Sur la question des textes sur verso, cf. OLDFATHER, Greek Literary Texts, p. 69 sqq.

^(?) Il faut reconnaître d'ailleurs qu'à la page 81, Allen envisageait cette possibilité, puisqu'il admet que grâce au pap. 13 de sa liste, on peut faire remonter au 1" siècle a. C. l'apparition de quelques traits de la famille à qui est précisément celle à laquelle appartient le manuscrit de Genève!

----- (71)-4+---

Ce travail était en cours d'impression, quand nous avons pu identifier le verso du pap. I. F. A. O. 326. Il contient B 717-722 et devient donc le n° 3 bis.

717 και Μελιβοιαν εχον και Ολιζων]α τρ.. χεια[ν
των δε Φιλοκτητης ηρχεν τοξω] ν ευ ειδω[ς
επτα νεων ερεται δ' εν εκασίη ω] εντηκον[τα
εμβεβασαν τοξων ευ ειδοτες ιφ] ι μαχεσ[θαι
Αλλ' ο μεν εν νησω κειτο κρατερ'] αλγεα ω[ασχων
Λημνω εν αγαθεή οθι μιν λιπον υ] ιε[ς Αχαιων

au v. 717, il y a les traces de deux lettres, au lieu de l' η attendu; peutêtre l'une des lettres était-elle barrée. L'écriture, pour autant qu'on puisse juger sur les rares lettres intactes, est du 1er siècle p. C.

Bulletin de l'Institut français d'Archéologie orientale, t. XLVI, p. 29 à 71.

ERRATA.

Page 46, avant-dernière ligne, au lieu de : a doit être long, lire : α doit être long. Page 46, dernière ligne, au lieu de : Ge α γιγνωσκω, lire : Ge α γιγνωσκω.

Page 54, v. 354, au lieu de : speo, lire : ecso.

Page 62, v. 269, au lieu de : δ_{ω}^{μ} , lire : $\delta_{\omega}^{\mu o}$.

Page 70, dernière ligne, au lieu de : la famille à, lire : la famille o.

